

VILÁGPOLITIKA

2025: Hol a jövőnk?

A várakozás hetei mindig meghittek. Az Eljövétel, az Adventus négy vasárnapja, az adventi koszorú gyertyái jelzik, hogy legszebb ünnepünk a Születés, vagyis a Karácsony egyre közelebb van. A Szenteste és az Ünnep napjai olyan erős kisugárzással bírnak, hogy még a közélet zaját is képesek lecsendesíteni. Ám addig – s vélhetően azután még inkább – a politika a megszokottnál is hangosabb és dübörgőbb. Magyarországon mindenképp, de nemcsak itt nálunk, a mi országunkban. És ha túltekintünk a napi aktualitásokon és azok magyarázatán, látnunk kell más, szélesebb összefüggéseket is.

Harmincöt évvel ezelőtt, a közép-kelet-európai rendszerváltások, a Szovjetunió összeomlása után sokan úgy hitték, megszűnt a világ kettéosztottsága, a demokratikus világrend győzött, az emberiség nagyobb egységben, a béke és a fejlődés reményében szabadon és nagyobb jólétben fog élni. Volt, aki azt is írta, ez a „történelem vége”. Nem így lett.

A világ kettéosztottsága abban a formában megszűnt, a társadalmakon belüli megosztottság viszont rég nem látott módon nőtt. Az Egyesült Államoktól Nagy-Britanniáig, Franciaországtól Németorszáig és igen, Magyarországon is. Nem egyszerűen politikai véleménykülönbségről beszélünk, hanem súlyos, akár éles vitákról, hanem mély, már-már társadalmi válságszintű megosztottságról.

KÖZÉP-EURÓPA

„Zeitenwende”

– Honvédelmi fordulat Berlinben

A német „Zeitenwende” – azaz korszakváltás – fogalma azóta sűrűn visszhangzik a politikai diskurzusban, amióta az orosz–ukrán háború robbant be. Berlinben, ahol a pacifizmus mélyen gyökerezik, ez a fordulat különösen érzékelhető: egy olyan Németország bontakozik ki előttünk, amely újra komolyan veszi a saját biztonságát, és közép-európai szemmel is máshogyan kezd viselkedni a nemzetközi porondon.

Az elmúlt években a német kormány jelentős lépéseket tett a védelmi költségvetés radikális növelésére: a Bundeswehr számára létrehoztak egy egyszeri, 100 milliárd eurós alapot, hogy felszerelések és modernizáció révén megerősítsék a hadsereget. Ez a lépés Magyarországról nézve meglepő fordulatnak tűnik: sokan még emlékeznek arra, hogy Németország évtizedekig a háború utáni kötelezett békétámogatóként viselkedett.

Berlin utcáin újra katonai jelenlét látható – nem inváziós erőként, hanem védekező, elrettentő kapacitásként. A NATO-szövetségen belüli kötelezettségek komolyan szóba kerültek, és Németország hajlandó nagyobb szerepet vállalni a kelet európai biztonság fenntartásában. Ez a lépés sokéves belső viták végét jelzi: a pacifista örökség és a realista biz-

Fel kell tenni a kérdést: mi folyik a világban? Mi ez a mély belső megosztottság és hová vezet?

Az elmúlt negyed évszázadban hosszú idők óta nem tapasztalt, a feudalizmus szétfoslása óta nem látott szélsőséges vagyoni különbségek jöttek létre. A legszegényebbek és a leggazdagabbak között óriásira nőtt a vagyoni különbség, a gazdasági olló, és ez messze túlmutat országhatárokon és régiókon. Minden stabil demokrácia legerősebb oszlopa, a társadalmi középosztály szinte mindenütt meggyengült. Másrészt mértékben ugyan, de gyengült és nyugodtan kijelenthető, hogy szinte sehol sem erősödött. Márpedig ez rengeteg társadalmi konfliktus forrása.

Külön érdemes kitérni az európai, illetve transzatlanti világ központi szerepének és helyzetének megváltozására.

Vannak olyanok, nem is kevesen, köztük neves történész is, aki azt mondja, írja, hogy az, amit mi természetesnek tekintünk, mert generációk, évszázadok óta ez volt a megszokott, valójában az a különös és eltérő. Azt állítják, hogy az a tény, hogy a világgazdaság centruma és motorja Európa, majd Európa és Észak-Amerika együtt, ez inkább csak egy több évszázados kitérő a világtörténelemben, mint a normalitás. Azt állítják ezzel együtt, hogy valójában a világgazdaság szíve és mozgató központja Délkelet-Ázsia, Kína volt és az elmúlt durván fél évezred inkább a kivétel, mint a tipikus. Szerintük ezzel

együtt az a folyamat, amelynek tanúi és részben elszenvedői vagyunk, vagyis a világgazdaság centrumának áttétele a transzatlanti világból Kína, Délkelet-Ázsia nagy régiójába, a kivételtől a természetesbe való visszatérés. Hogy az állítás valós és igaz-e, gyorsabban fog kiderülni, mint gondolnánk, de abban biztos vagyok, hogy egy újabb és világmeletemű feszültség okozója a szemünk előtt lezajlódó folyamat.

Úgy tűnik, az a korszak, amely sokakat reménnyel töltött el, véget ért. Az a korszak, amikor a politikai válságokat tárgyalással, a gazdasági válságokat nemzetközi együttműködéssel kívánták/kívánjuk megoldani. Gyakran úgy látszik, a megbeszélés helyett a fegyver, a tárgyalóasztal helyett a csatamező, az együttműködés helyett a konfliktus erőltetése ennek a korszaknak a jellemzője. Olyan jó lenne tévedni!! De egyelőre nem látszik, hogy a jóléti állam megerősítése, a társadalmi igazságosság és a konfliktusok békés rendezésének hívei alkotnák az erősebb felet, a meghatározó többséget.

De miért is ír egy magyar képviselő, történész erről az egész folyamatról a bécsi, ausztriai magyarok tekintélyes és népszerű lapjában?

Azért, mert nagyon is hat ránk ez az egész. Azért, mert látni kell ezt a folyamatot, ezt a világot és berendezkedést, ami itt bontakozik ki az orrunk előtt. Azért, mert számos problémánk, a mély megosztottság, az éles szembenállás gyökere – bármilyen furcsa is – ezekben keresendő. Mert bár a mi szép magyar anyanyelvünk a gondolatok gyönyörű kifejtésére ad módot, de mégis csak izolált nyelv, ami sokszor gátolja a

SZOMSZÉDSÁGPOLITIKA

Ausztria–Magyarország: „A két szomszédvár”?

Lázár János nemcsak a magyar kormány építési és közlekedési minisztere, hanem feltűnően szókimondó politikus is. Emlékezzünk, mikor 2018. márciusában, akkor még Orbán Viktor Miniszterelnökségét vezető miniszterként kirándult Bécsbe, és videóban bemutatta véleményét: „Olyan helyen jártam Bécsben, ahol kézzel tapintható a bevándorlás következménye.” Utána bizonygatta, hogy szigorúan nem beavatkozni akart.

De most nem (csak) Lázár Jánosról lesz szó. Azért szerepel itt, mert képes pontos képet adni az Orbán-kormányban uralkodó véleményről. A batidai vadász kastély tulajdonosa a miniszterek közül elsőként mondta ki, hogy „azokat a NER-eseket, akik kullancs módon ránk telepedtek és visszaéltek a megteremtett lehetőséggel, valóban eljött az ideje, hogy lesöpörjük magunkról, annak érdekében, hogy a ránk szavazók bizalmát meg tudjuk tartani”.

Lassan rá lehet térni arra a kérdésre, hogy miért Lázár Jánossal illusztráljuk a témát, és hogy mi is a téma?

M. Lovász Noémi: Jókai-galaxis

nemzetközi kitekintést a szűkebb és tágabb környezetünkre. Márpedig enélkül saját helyzetünket, kilátásainkat és lehetőségeinket sem tudjuk helyesen és korrekt módon felmérni.

Mindezekkel együtt teljesen nyilvánvaló, hogy minden országban vannak olyan súlyos egyedi és specifikus problémák, amelyek az adott országra jellemzők. Így van ez az én, a mi hazánkkal, Magyarországgal is.

Jövő év áprilisában országgyűlési választások lesznek Magyarországon. Érvek és ellenérvek, személyek, karakterek, pártok, szemben álló felek ütközete. Erről most Advent idején, Karácsony előtt legyen elég annyi: azt szeretném és kívánom, hogy legyen demokratikus, erőszakmentes, nagy részvétel mellett lebonyolított választás. Ennél többet és részletesebben majd Karácsony után, jövőre.

Áldott, boldog ünnepeket minden kedves Bécsi Napló olvasónak!

HILLER ISTVÁN

Folytatás a 3. oldalon

Folytatás a 2. oldalon

HATÁROK NÉLKÜL

Visszafordítva élni

Furcsa kifordított világban élünk. Tudjuk már egy ideje, de mégis minden alkalommal, amikor adventbe fordulunk, új egyházi évet kezdünk, valahogy jobban szembesülünk vele. Az, hogy rohanunk – és jobban, mint tavaly, az, hogy bár eldöntöttük családilag, vagy a munkahelyen, barátok között, hogy nem lesz ajándékozás, mégis azon törjük a fejünket, mit vegyünk, hogy eljött a nap, amikor tavaly szent elhatározás szerint sok mindenre készen akartunk lenni és még el sem kezdtünk gondolkodni rajta, még igazán semmi. A legdrámaibb avval szembesülni, hogy egyre inkább kisebbségben vagyunk, akiknek még feltűnik, akiket zavar, hogy kifordult a világ. Nem ijedünk meg, vagy ha igen, akkor abból is tanulunk, jobban összekapaszkodunk és még inkább igyekszünk a lényegre figyelni. Éberén virrasztva és szívvel-lélekkel imádkozva várakozni. És megpróbálunk a kifordított világban visszafordítva élni...

A modern koncertteremben több száz emberre jut néhány jegyszédő, kétszer annyi biztonsági őr és egy/keves ruhatáros, akik az előadás végén elszántan szaladgálnak a kabátok után a zeg-zugos fogas-sorok között, miközben majdnem meglicselik szegényeket, hogy olyan lassan halad a sor. Döbbenetes élményeim a boltokban – nem csak ékszer kereskedésekben – álló fegyveres őrök, akikről már tudjuk, hogy adott esetben – ha szükséges – le is lőnek valakit. Ilyen fegyveres biztonságiak ácsorognak többen is a plázákban, de eladó, akitől kérdezni lehetne, sokszor sehol. A sport-osztályon kifele meg akarnak motozni: mutassam, mi van a hátizsákban? Ugyanakkor Brüsszelben, a Királyi Képtárban Rubens, Brueghel, Van Dyck, és Cranach képek között mosolygós felügyelők, több teremre egy-ezeket az értékeket érdekes módon nem védik fegyverrel.

Az utcákon koldusok, hajléktalanok. Az egyházat szidják, hogy miért nem nyitja meg a 10–12 fokos templomokat, miközben a gépkocsik fűtött garázsban állnak, bankok, plázák hatalmas terei állnak üresen és melegen – érinthetetlenül.

A legtöbb helyen automaták, és gépek, sőt robotok, mindent lehet online intézni, sőt van, amit csak úgy. A mesterséges intelligencia bexxx az életünkbe. Szép új világ. ...Uniformizált, személytelen, embertelen. Vannak előnyei, de sok szempontból unalmasabb és fárasztóbb, mint korábban. Úgy tűnik, mindent megoldunk és végül mintha az emberre nem lenne szükség... Ettől nem leszünk boldogok, még ha jól is megy a sorunk.

De akkor mire várnak a világ fiai, mire vár a mai ember? Többnyire semmire. Igyekszik elfelejteni a gondot, az olykor fölsejlő hiányt, amitől boldogtalan. Úgy gondolja „megoldja” egyedül is az életét. Aztán ha mégsem sikerül, akkor szenved tőle. De segítséget nem akar kérni, kapni – „onnan fölülről”, mert az emberi segítség mit sem ér... Péter apostollal valljuk „Mi azonban várunk, az ígéret „szerint új eget és új földet” (2 Pt 3, 13) és azt, Aki elhozza.

Minél inkább látjuk ezt a sok furcsaságot, ellentmondást magunk körül, annál inkább érezzük, hogy ez az, aminek értelme van, elfogadni, hogy nem tudjuk megváltani magunkat, ehhez isteni segítségre van szükség. Ez az egyetlen értelmes magatartás – mint hajótörött a megtalált,

biztonságot adni látszó szigeten – várni, hívni, megcsodálni, ünnepelni az Üdvözítőt és azt az egyszerű, mindenkinek szóló módot, ahogyan közénk jött.

Jézus születésében Isten irántunk való szeretetének döntését ünnepeljük. Ő egészen közel akart lenni hozzánk, emberre lett. Mindenben hasonló lett hozzánk, a bűnt kivéve. Ennek a döntésnek a máig ható, mindennapos következményeit igyekszünk megérteni. Rácsodálkozni, megosztani, közösen értelmezni, egymást gazdagítani általa, lelki és testi erőt meríteni, hogy sikerüljön nekünk is újra meg újra a szeretet mellett dönteni.

Hogy Jézus adventje, jövelete ne véget nem érő szálláskeresés legyen, hanem befogadás. Szállást adva Jézusnak, elfogadva a szeretetét, találunk mi magunk igazi otthonra és részesülünk a szeretet teljességében.

Bűneink és gyarlóságunk ellenére mi is „hasznosak lehetünk Hozzá, ha megjelenik mert látni fogjuk, amint van” (1 Jn 3, 2). Ha szeretetben élünk, a szeretet mellett döntünk Istenben élünk és Isten bennünk. (vö. 1 Jn 4, 16) A döntés immár rajtunk áll, teljesen rajtam múlik, hogy az Eljövendő megérkezik-e hozzám, otthonra talál-e nálam, nálunk?

„Egyetlen egy a szükséges: szeress! És tégy, amint az Isten adta tenned. Mindenkié vagy, mert mindenkihez Küldött szeretni, aki a szerelmes Keresztről a világot átölelte. Egy szó tied csak, áldott életednek Értelme, célja, foglalatja: Testvér! Ezt, ezt az egyet, ezt mondd, ezt imádkozd Életeddel és haláloddal.

A többit hagyd az Úristen kezére!” Így fogalmaz Sík Sándor Máglyafüst című versében.

Mindenkié vagyunk, nem a magunké. Elsősorban a ránk bízottaké, házastársé, gyermekeké, kereszt- és bérmagyerekeké, unokáké, rokonoké, barátoké, közösségé, legfőképpen pedig Istené.

Ennek tudatában akarunk gondolkodni, beszélni, imádkozni, élni, „tenni, amit Isten adott tenni”.

Ezt az egyet akarjuk mondani, imádkozni, élni és „tenni, amit Isten adott tenni”.

„Embernek lenni pontosan annyit jelent, mint felelősnek lenni. Érezni, hogy a kövel, melyet lehelyez, a világot építi tovább. Csak a Lélek fuvalma teremtheti meg az agyagból az embert. Az ember számára egyetlen igazság létezik: az, amely őt emberré teszi” – írja Exupéry.

Minket pedig igazán és teljesen emberré Isten szeretete és a mi döntésünk, viszontszeretetünk tesz, ami és emberi szeretet-törekvéseinkben, próbálkozásainkban, áldozatainkban, sikeres döntéseinkben nyilvánul, azaz testesül meg és megtérésünkben, a szeretetben való kiteljesedésünkben, beérésünkben válik teljessé.

Bármit is sugalljon, dübörögjön a világ, bármit is akarjanak a versenyszellemre vagy kényelmünkre, ösztöneinkre vagy lustaságunkra hatva, csalással vagy törvényes úton, a demokrácia vagy a közjó nevében ránk erőltetni, annál inkább másra vágyunk és Mást várunk. Annál izgalmasabb és annál nagyobb meglepetés, amikor megszólal Szenteste a csengő, amikor semmi más nem számít, csak Ő, aki végtelen szeretetében úgy döntött, hogy nekünk ajándékozta Magát.

VARGA JÁNOS, a Pazmaneum rektora

HOZZÁSZÓLÁS

Király Béla

Olvastam a Bécsi Naplóban megjelent ismertetést a Király Béláról megjelent könyvről. Mint több, USA-ban élő honfitársunk, én is jól ismertem Király Bélát, aki három könyvem is kiadta. Sőt, itteni életében is kapcsolatban voltam vele. Több magyar történész munkáját felkérésére én fordítottam. Ezek között van az 56-os forradalomról szóló kötet, amelyhez Henry Kissinger írta az előszót. Tehát nagyon fontosnak tartom a könyvkiadói teljesítményét. Többet tett a magyar történelem ismertetéséért az egész világon, mint több történész, mivel könyvei az egész világ könyvtáraiban ott vannak. Ezt azért írom, mert ez a tevékenysége nem annyira ismert. El fogom olvasni a könyvet, eddig nem jutottam hozzá.

BÓDY PÁL

OLVASÓI LEVÉL

Tisztelt Bécsi Napló!

2025 októberében jelent meg az újságban Gömöri György visszaemlékezése Kerényi Gráciáról. Az elején van benne egy nagy tévedés: Grácia 1925 szept 8-án született nem novemberben ahogyan Gömöri írja. Az általam szerkesztett kiadvány bírálatához illetett volna megírni a kiadás körülményeit is; erre megkértem Gömörit, de azt mondta, írjam meg én. Kerényi Grácia a XX. SZÁZAD LEGNAGYOBB KULTÚRAKÖZVETÍTŐJE VOLT A MAGYAROK ÉS LENGYELEK KÖZÖTT. Volt tanítványai, jómagam, Olszewski Ági, S. Papp Éva úgy gondoltuk megérdemelne századik születésnapjára egy emlékkönyvet. A szerkesztést, összeállítást magamra vállaltam, de sok ötletet köszönhetek Olszewski Áginak és S Papp Évának. 2025 elejére megszülettek az írások az emlékkönyvbe, vagy negyvenen írtak bele teljesen más világnézetű írók, tanítványok, hajdani harcostársak. Egy ismerős vidéki kiadóhoz adtam tördelésre, a munkálatokat én fizettem. A kiadónak fogalma sem volt, hogyan kell írni a lengyel neveket és valóban a javítások ellenére sok hiba maradt benne. Ekkor a lengyel-magyar emlékek létrehozására létrehozott Felczak Alapítványhoz fordultam támo-

MEGJELENT A HÁROMNYELVŰ

Megrendelhető: **Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich**
A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/8–9/1,
Tel.: 0043 1/532 60 48; zentralverband@aon.at

Minden kedves Olvasójának és Támogatójának boldog karácsonyi ünnepeket és szerencsés új esztendőt kíván a Bécsi Napló szerkesztősége!

gatásért. Óriási lelkesedés, de jó, hogy valakinek eszébe jutott Kerényi Grácia, küldjem el a tartalomjegyzéket... Elküldtem és már másnapra meg is jött a válasz: Sajnos nincs pályázási lehetőség... Persze látták, hogy az üldözött Iványi Gábor lelkész is írt bele, aki Gráciával alapította a SZETÁ-t, meg a nemkívánatos Demszky Gábor, Ungváry Rudolf és Spiró György is... Grácia a nyolcvanas években morális nagyság volt és ők voltak a barátai... Persze írt bele a tihanyi főapát is, papok és számos világhírű lengyel író. Ekkor az óbudai lengyel önkormányzathoz fordultam, akik felkérték épp a dutyiban ülő DK-s polgármesterüket, hogy támogassa könyvet, és a DK-s rögtön megtette, így jelenhetett meg az emlékkönyv 500 példányban, mellyel azután végigjártuk Lengyelországot és Magyarországot, az egyik előadást a Duna TV, a másikat a lengyel Republika TV közvetítette... De milyen szomorú, ahogyan GRÁCIA a nyolcvanas években nem kellett a hatalomnak, hazájában soha díjat nem kapott – a lengyelektől viszont rengeteget – úgy most sem... Ennyi a története a kontrollszerkesztés hiányának...

DR.CSISZTAY GIZELLA, Budapest

„Zeitenwende”

Folytatás az 1. oldalról

politika – de Németország korábban inkább diplomáciai és gazdasági súlyával élt, mint katonai potenciáljával. A hadkötelezettséghez hasonló intézkedések lehetősége arra utal: a német társadalom készen áll arra, hogy újra vállalja a katonai szerepet is.

A teológiai szemmel is érdekes fordulat: a keresztény közösségek számára Berlinben komoly dilemmát jelent, hogyan egyeztethető össze a békepártiság és a felelősségvállalás. A háborúellenes elv és a szolidaritás kevésbé absztrakt jelszavakká válnak, hanem gyakorlati döntéseket követelnek: milyen mértékben fogadjuk el a katonai erőt a közjó szolgálatában?

Nem szabad megfeledkeznünk a költségekről sem. A hadsereg fejlesztése nem olcsó: a modern felszerelések, a kiképzés, a logisztika és a fenntarthatóság mind súlyos terhet jelentenek a költségvetésnek. Ugyanakkor a befektetés lehetősége a munkahelyteremtésre, a techno-

lógiai fejlődésre és az innovációra is.

A „Zeitenwende” tehát nem egyszerűen katonapolitikai fordulat – ez a német társadalom identitásának újragondolása. Berlinben, amely évszázadok óta talán legkevésbé várt változás kapujában áll, a lakosok egyszerre éreznek megkönnyebbülést, büszkeséget és félelmet. Közép-európai származású magyarként ebben a folyamatban kettős perspektívánk van: láthatjuk Németország felelősségvállalását, de emlékeztet bennünket arra is, hogy a béke nem önmagától jön – sokszor védekezésre is szükség van ahhoz, hogy megmaradjon.

Ez a „korszakváltás” talán nem csak Németorszáé, hanem egész Európáé – és nekünk, akik Berlinben élünk, konkrét felelősséget is jelent: hogyan formáljuk a jövőt úgy, hogy a fegyver ne aljas célokat szolgáljon, hanem a közös biztonságot, a szövetségek tartóságát és végső soron a békét.

KESZÉG KORNÉL

Búcsú a demokráciá(k)tól?

Mire való a demokratikus választás, ha nem a legjobbaknak, a hatalom közérdekű és eredményes gyakorlására legalkalmasabbaknak a kiválasztására? Gyakran mégsem így történik. Az Egyesült Államokban a legtartósabban és a legkövetkezetesebben érvényesültek Montesquieu a hatalmi ágaknak az államban való szétválasztására vonatkozó alapelvei, vagyis, hogy a törvényhozói, a végrehajtói és a bírói hatalomnak különböző kezekben a helye. Viszonylag modern elképzelés ez, az antik, athéni demokráciában nem ismerték ennek szükségességét, ott kizárólag az adófizető, szabad polgárok választották meg a mindenki által személyesen jól ismert vezetőt a városállamban. Sokan hiszik, hogy akit hosszú időn keresztül ismernek, annak viselkedése kiszámítható, pedig a hatalom óhatatlanul még a legjámorabb lelket is eltorzítja. Ez a hatalom gyakorlásának az ára és következménye, ezért nem jó túl hosszú ideig hatalmat adni egy embernek.

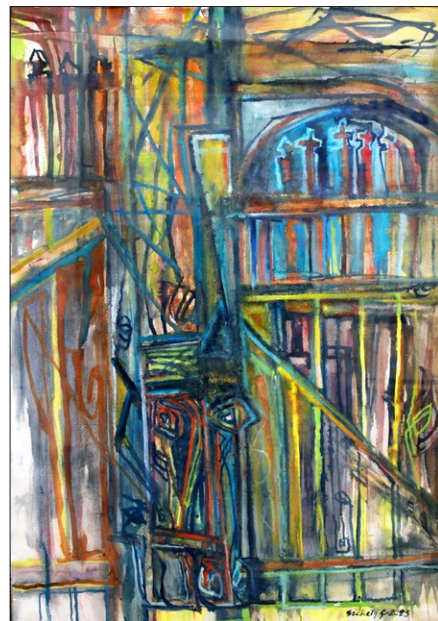
Bonyolult, sokrétű demokratikus társadalmak nem létezhetnek a hatalmi ágak biztonságos szétválasztása nélkül. Képzeljük el, mi történik, ha a végrehajtó hatalom ráteszi a kezét a törvényhozói és a bírói hatalomra egyaránt! Nem is kell elképzelnünk, elég, ha az Egyesült Államokbeli legfrissebb híreket, elemzéseket követjük. Az elnök, aki a végrehajtó hatalom gyakorlója, az irányában állandóan elnéző és kritikátlan kongresszusi pártja, a Republikánus Párt révén enyhé többséggel a törvényhozást is uralja, így kedvére átviheti a számára fontos törvényeket. Egyedül a bírói hatalommal van konfliktusa, mely elnöki rendeleteinek gyakran még abban az esetben sem engedelmeskedik, ha egyik-másik szövetségi bírót éppen maga az elnök nevezte ki. Ez alól aggasztó kivételt képez a Legfel-

sőbb Bíróság – tájainkon az Alkotmánybírósággal egyenértékű –, mely az elnök által kinevezett konzervatív bírók fölénye révén elsősorban az elnöknek ad igazat, ráadásul a döntései megfellebbezhetetlenek is. Az éppen regnáló, meglehetősen gátlástalan amerikai elnököt a sokat emlegetett fékek és ellensúlyok kicsorbult rendszere helyett már csak a sajtó – az ún. negyedik hatalom –, illetve a demokratikus hagyományokon szocializálódott közvélemény tartja kordában. Mindkét tényező az elnöki hatalom folyamatos támadása alatt áll, mivel a sajtót licencmegvonásokkal való fenyegetődzéssel és állandó lejáratással, a lázongó közvéleményt pedig újabban meghozott antidemokratikus szabályokkal, illetve hazai földön (!) a tüntetők ellen bevetett hadsereggel próbálja kordában tartani az elnök. Precedens nélküli tette nyílt kísérlet elnöki hatalmának korlátlan bevezetésére, mely szándék nem ritka a bizonytalan, ingadozó demokráciákban – sokszor a végüket is jelenti –, de senki nem gondolta volna, hogy a két és fél évszázados Amerikai Egyesült Államok idejusson! Az alapító atyák forognak a sírjukban, de ez a demokrácia megszenteltelenítőit a legkevésbé sem érdekli.

Nem egyszer kétértelmű bók illeti Orbán Viktort, miszerint Trump az Európa erős emberének tartott magyar miniszterelnök forgatókönyvéből leste volna el intézkedéseinek a legjavát. Igaz ez, vagy sem vita tárgya, de bóknak mindenképpen bók, hiszen kis nemzetünk nem szokott hozzá, hogy világunk hatalmasai ránk figyeljenek és vezetőinktől jót vagy akár rosszat tanuljanak. Különleges tehetségű, erős egyéniség az olyan ember, akitől a nála sokkal erősebbek is tanulnak, az persze más kérdés, hogy tehetségét mire használja...

Az lenne a kívánatos, ha csak a jót tanulnánk el tőlünk. Hogy mi a jó és mi a rossz, közmondásosan relatív, de azért vannak helyzetek, melyek értékelése nem annyira elvont és nehéz. Ha felteszem a kérdést: követendően példaértékű-e a magyar nemzet mai általános állapota? – nem hiszem, hogy túl sokan felhőtlen helyesléssel bólogatnának. Azok, akik csak nagyon kevés és egyoldalúan elfogult forrásokból értesülnek a magyar nemzet közügyeiről, akik csak egyetlen ablakon kinézve nézik és ismerik meg a körülöttük levő világot, most dühös szemrehányással, esetleg naivul meglepődve azt kérdezhetik tőlem, hogy hát mi itt a gond, mi is a baj, ha pedig mégis érzékelik, hogy igenis van gond is, baj is, azért mindig és kizárólag a „másik oldalt” hibáztatják. Akik járják Magyarországot, sok emberrel találkoznak, sok forrásból értesülnek, vagyis a valóság összetett és valós megismerésére törekszenek, jól láthatják, hogy egyáltalán nem rózsás kis nemzetünk helyzete, és azt is helyesen érzik, hogy végletes megosztottságunkért a mindenkori „kötelező” turáni átkon túl óriási nem a „másik”, de mindkét oldal felelőssége! Ha bizonytalansággal terhes jövőnk jobbrafordulása iránt mindannyian kötelezettséget is kell vállalnunk, természetesen a már hosszú ideje regnáló hatalmat terheli elsősorban a felelősség jelenlegi rossz nemzeti közérzetünkért, esetleges önsorsrontásunkért, hiszen az ő kezükben vannak mindazon eszközök, melyekkel a kialakult áldatlanul feszült helyzetet el lehetett volna kerülni, illetve még mindig méltányosan fel lehetne oldani, talán.

Nem hiszem, hogy Trump elnöknek munkájához messzi földről hozott forgatókönyvekre lenne szüksége. Van annyira őstehetség, hogy képes legyen az ameri-

Székely Géza:
Ante portam / Hommage a Jókai Mór

kai demokrácia precedens nélküli „átalakítását” egymaga megoldani. Nagyon fontos, mert mindaz, ami Amerikában ma történik, erőteljesen kihat az egész világra, én mégis azt mondom, kísérletezzenek bátran az amerikaiak, ha ennyire megunták a demokráciát! Kóstoljanak csak bele nyugodtan más típusú kormányzásba, aztán legföljebb visszasírják majd a régi szép időket! Amikor már késő. Mi viszont, nagyon sokan a kelet-közép-európai térségben nem untuk meg a demokráciát, azon egyszerű oknál fogva, hogy csak alig néhány évtizede kóstoltunk bele. Nem vagyunk hajlandók semmiféle új járomba hajtani fejünket – sem a másokéba, de a magunkéba sem! – és kijelentjük: köszönjük szépen, de nem kérünk semmiféle tehetséges vagy tehetségtelen autokrata ambícióiból, senki ne szánjon minket merész terveivel szenvedő alányának. Mert sokan vagyunk már felvilágosult polgárok, sem juhok, sem kísérleti nyulak nem vagyunk...

MÁSRÉTI KATÓ ZOLTÁN

Ausztria–Magyarország: „A két szomszédvár”?

Folytatás az 1. oldalról

tulajdonú boltláncokat is érintené – ha a kiskereskedelmi súlyuk nagyobb lenne.

15 évvel később Reisch azt mondta „Die Presse” szerint, hogy az élelmiszerárak emelkedése mögött főleg a magas energia- és bérköltségek állnak, nem pedig a piaci koncentráció vagy versenyhiány. Mivel a Spar „jelentős politikai nyomás alatt működik”, csak akkor maradnak meg hosszú távon, ha ismét nyereségesen tudnak működni, és ebben Brüsszel támogatását is várják.

Véleményük támogatására olyan osztrák „intézményeket” nyertek meg, mint Wolfgang Hattmannsdorfer és a „Kronen Zeitung”. A bulvárlapban a már nyugdíjas volt főszerkesztő Georg Wailand azt állította, hogy a magyar kormány „folyamatosan provokálja” a nyugati kézben lévő élelmiszerláncok, köztük a Spar vagy az Aldi tulajdonosait. Wailand teljesen jogosnak tartja Hattmannsdorfer lépését, aki a különadó miatt jogsértési eljárást indított Magyarország ellen. „Igaza van. De mi lesz a vége? Magyarország halogatni és provokálni fog, amíg ismét sürgősen pénzre nem lesz szüksége Brüsszeltől.” Az utószó az egyetlen, melyen egyezik az Orbán-kormány más témában olvasható véleményével: „Szép kis EU ez!”

A Spar-nál sokkal pontosabbak a német Lidl magyarországi adatai. „2024-ben csak a kiskereskedelmi különadóra 55 milliárd forintot kellett befizetnünk, ez a potenciális profitunk kétharmad része volt. Így maradt 26 milliárd forint profitunk” – mondta Szlavikovics Zita, a Lidl Magyarország igazgatósági elnöke a „24.hu”-nak adott interjújában. De szerinte a helyzet még rosszabb: a különadót az árbevétel után kell megfizetni, ráadásul úgy, hogy a cég árbevétele eleve csökkent az árstopok és árrésstopok miatt. A kormányzati intézkedések miatt sérül az egészséges verseny, állította a Lidl-főnök.

Ezen a ponton még egyszer Lázár János játszik főszerepet. Az építési és közlekedési miniszter ugyanis a parlamentben törvénymódosítást nyújtott be, amely közbeszerzési eljárásokra lesz érvényes: A jövőben csak azok a cégek vehetnek részt állami építési beruházásokban, amik folyamatosan eleget tesznek jótállási kötelezettségüknek. „Semmi szükség se a Strabagra, se más külföldi útépitőre, mikor vannak nagyon jó magyar útépitők.” Régebbi kijelentéseit, miszerint ki fogja szorítani az osztrák óriást Magyarországról, végül félig visszavonta: „A Strabag marad, mások is maradnak, csak be kell tartani a já-

tékszabályokat” – mondta Lázár. De még valamit mondott: „Aki rosszul teljesít, és nem javítja ki a hibákat, azt kizárjuk a közbeszerzésekből, és nem vagyunk hajlandók 10 százaléknál több profitot elismerni – sem a Strabag, sem más cégek esetében.”

Októberben Lázár még arról beszélt, hogy a Strabag „átb...ta” az Orbán-kormányt azzal, hogy nem készült el időben az autópálya javításával. Politikai részlet mutatta felháborodásának okát: Szerinte a Strabag pénzeli a Tisza-párti Magyar Pétert. Ezzel a szemrehányással hasonló véleményt nyilvánított, mint az Osztrák Szabadságpárt (FPÖ). Christian Hafenecker főtitkár szerint ez „komoly külpolitikai botrány, amely diplomáciai következményekkel is járhat”, hiszen osztrák nagyvállalkozó nem avatkozhat be szomszédos ország választásaiba. Hafenecker kettős mércét emlegetett: „Ha Ausztriában hisztérikusan reagálnak az állítólagos orosz befolyásra, akkor nem lehet hallgatni, ha NEOS-közeli nagyvállalat próbál politikai befolyást gyakorolni Magyarországon.”

Lázár János szavaiból az is kicseng, hogy nem csak a „külföldi” téma fontos neki. „Most egyszerre harcolunk a Strabaggal, mert elrontotta az M30-as autópályát, és nem javította ki határidőre, és

egyszerre a magyar V-Híddal, mert nem akarják elfogadni, hogy 10 százaléknál nagyobb haszonkulcsot nem kaphatnak” – mondta Lázár. „Legyen akár külföldi, akár magyar cég – a lényeg, hogy a munka jó és megfizethető legyen.” Ami a V-Híd Zrt.-t illeti, ez merész fogalmazás. A cég ugyanis Mészáros Lőrinc birodalmához tartozik, aki Orbán Viktor barátja és felcsúti szomszédja.

Ami talán mégis a legfontosabb: Az M30-as autópálya Strabag által „elrontott”, Miskolc és Szikszó közötti szakaszát majdnem két éves lezárás után december 15. körül adják vissza az autósoknak.

A magyar–osztrák egyetértésben ellenben tovább zavar uralkodik.

MARTOS PÉTER

* Vörösmarty Mihály

ZSIRAI LÁSZLÓ

Felhők alatt is

*Takarodj bánat, belülről ne üss!
Felhők alatt is lehetek derűs.
A varjak hiába kántálják: kár!
Szívemben télen is dalol a nyár.*

UKRAJNA

Ukrajnai helyzetkép: a béke szorításában, és ami ezen túl van

Az elmúlt hetekben régóta nem látott súlyos helyzetbe került Ukrajna. Miközben Pokrovszk térségében elkeseredett védelmi harcokat vívnak az ukrán védelmi erők, a háború kezdete óta nem látott súlyos „prés” alá került az állam vezetése mind a belpolitikai, nemrégiben kirobbant korrupciós ügyek, mind pedig a Washingtonból érkező ultimátumszerű békejavaslat miatt. Emellett az átlagemberek mindennapjaira nyomja rá bélyegét az egyre fokozódó országos léptékű energetikai válság.

Az orosz–ukrán szűnni nem akaró háborút már nem egy ízben próbálták békejavaslatokkal leállítani, vagy legalább azt elérni, hogy fegyvercsend legyen. Jelenleg is egy újabb próbálkozással van tele a média, de egyelőre még nem tudható biztosan, hogy az új, 28 pontból álló amerikai békejavaslat eléri-e a kitűzött célját. A Washington által erőltetett béketerv, melyet november 20-án adtak át az ukránoknak, súlyos engedményeket követelne meg Kijevtől, ráadásul november 27-ig van erre „gondolkodási idejük” – legalábbis, ha nem ad „hosszabbítást” a Fehér Ház.

Volodimir Zelenszkij ukrán államfő november 21-én – az Euromajdan eseményeire emlékeztető és 2014-től kezdve már tradícióvá vált Méltóság és szabadság napján – egy videóüzenetet is intézett az ukránokhoz, melyben összefoglalta a helyzet súlyosságát: „Az Ukrajnára nehezedő jelenlegi nyomás – az egyik legnehezebb. Ukrajna most nagyon nehéz választással nézhet szembe. Vagy

a méltóság elvesztése, vagy egy kulcsfontosságú partner elvesztésének kockázata. Vagy a súlyos 28 pont, vagy egy rendkívül nehéz tél – a legnehezebb – és további kockázatok. Élet szabadság nélkül, méltóság nélkül, igazságosság nélkül. És hogy higgyünk annak, aki már kétszer megtámadott”. Zelenszkij a beszédében ugyancsak figyelmeztetett arra, hogy „A következő hét nagyon nehéz és eseménydús lesz. (...) Ebben az időszakban sok lesz a nyomás: politikai, információs – különböző nyomás –, hogy meggyengítsen, összezuhanjon bennünket. (...) Hagyni fogjuk-e ezt?” Beszédét az államfő azzal az összeggel zárta, hogy „diplomáciai téren fogunk dolgozni a békénk érdekében. Egységben kell dolgoznunk az országon belül a békénkért. A méltóságunkért. A szabadságunkért. Hiszem, és tudom, hogy nem vagyok egyedül. Velem van a népünk, a társadalom, a katonáink, a partnereink, a szövetségeseink, minden honfitársunk. Méltóságteljesek. Szabadok. Egységesek.” Trump amerikai elnök november 22-én egy újságíró kérdésére válaszolva úgy reagált a Zelenszkij üzenetében elhangzottakra, hogy Kijevnek el kell fogadnia a Washingtonból érkezett béketervet: ha nem tetszik, „Nos, akkor majd meg kell kedvelnie. És ha nem tetszik neki, akkor, tudják, valószínűleg egyszerűen csak folytatniuk kell a harcot.”

Biztosra vehető, hogy valóban sok szempontból valóban nehéz időszak elé nézünk, és még nem lehet tudni, milyen eredménye lesz a mostani békekezdeményezéseknek.

Amíg viszont nem születik megállapodás a harcok folytatódna, minden ebből adódó következménnyel együtt. A háborús gépezet működése mindinkább erősebben nyomja rá bélyegét az ukránokra, bár nyilván ez a frontvonal mindkét oldalát érinti. 2022 óta csaknem „hagyománnyá” lett, hogy az őszi-téli időszakban az oroszok módszeresen rombolják az ukrán energetikai rendszert, ami igen nehéz körülményeket idéz elő nem csupán az amúgy is vérszegény ipar működésében, de a civil infrastruktúra működésében is. A november első felében sorozatban elszenvedett támadások miatt és mert ebből adódóan az atomerőművek kényszerűen csökkentették a termelésüket, országszerte huzamos, ütemezett áram kiesések vannak. Például, november 10-én Ukrajna 13 megyéjében voltak jelentős áramszünetek. Kárpátalján – mint azt a Kárpáti Igaz Szó (KISZÓ) is közzétette – a Zakarpattyaob-lenergo információja szerint november 22-én hat ütemben előreláthatóan 3,5–5 órányi áramszünetekkel kellett számolni. Sőt, az Ukrán Oktatási Minisztérium is azt javasolja, hogy az iskolák változtassanak a tanítási rendjükön és a szünidős időszakokon úgy, hogy az esetleges áramkimaradások okozta helyzet a legkevesebb veszteséggel járjon.

Az Ukrajnát jelenleg jellemző belső helyzetet Dunda György, a KISZÓ lapigazgatója az alábbiak szerint foglalta össze az egyik, saját közösségi oldalán közzétett posztjában: „Elemzők és politikusok sokasága kommentálja a legújabb amerikai béketervet.

Az Ukrajnában élő átlagember szempontjából a tét roppant egyszerű: tovább bővülnek-e újabb és újabb parcellákkal a katonatemetők (...) Az ország ezer sebből vérzik. Teljesen kiszolgáltatott a külföldi hiteleknek, a frontról hosszú ideje már csak kedvezőtlen hírek érkeznek, a mozgósítási potenciál rég kifulladás, már csak kényszerítéssel megy, nem véletlen a rengeteg dezertálás, az ismét elhatalmasodó áramszünetek elviselhetetlenek, miközben nem maradt egyetlen ép hőerőmű sem az országban, a szűnni nem akaró orosz rakéta- és drónesők sok-sok civil életét követelik minden nap, amíg az emberek életüket adják a háborúban, aközben a politikusok körében tombol a vérrel átitatott korrupció... Hogy ez magától mitől változna meg jobb irányba, arra bizonyára csak a nagyokosok tudják a választ...” A legújabb amerikai béketervre utalva pedig Dunda kiemeli: „Ukrajna most újabb esélyt kapott az „életre”. Félő, ha ezt sem ragadja meg, a következő sansz a mostaninál is rosszabb lehet, hiszen a minszki egyezmények óta folyton csak rosszabbak és rosszabbak a békekötés feltételei. (...) A korábbi keserű tapasztalatok azonban azt mondják az egyszerű emberrel, ebből sem lesz semmi, a hangos kisebbség most is révbé ér, s folytatódni fog minden ahogy eddig, pontosabban még brutálisabb pusztítással, elviselhetetlen téli energiakrizissal, totális mozgósítással”. Csak egyetérteni lehet záró soraival, hogy „Legyen béke!”

PALÁDI RENÁTA

SZERBIA

Éhségstrájkok és gazdaság Szankciók szorításában

Nem látni a megoldást a belpolitikai válságra Szerbiában. A több mint egy éve tartó tüntetéssorozat, az Aleksandar Vučić és Szerb Haladó Párt által vezetett kormány nem tud mit kezdeni a folyamatos nyomásgyakorlással, csak az időt húzza, a demokratikus válaszadás elmarad. Miután november elsején, az újvidéki vasútállomáson történt tragédia, amely során leszakadt az állomás előtetője, maga alá temetve 17 embert és 16 ember halálát okozva, az egyéves évfordulón az egyetemisták szervezésében több mint százezer ember emlékezett csendben, méltósággal, incidensek nélkül az áldozatokra a tartományi székvárosban.

Ekkor jelentette be az egyik áldozat, Stefan Hrka édesanyja, Dijana Hrka, hogy éhségstrájkba kezd. Amikor a cikk íródik, éhségstrájkja már 16-ik napja tart, járni már nem tud, beszélni is alig. Azt követeli, derüljön ki az igazság fia és 15 másik ártatlan ember életének kioltása kapcsán, engedjék szabadon a politikai foglyokat, Aleksandar Vučić pedig írja ki a választásokat. S ez az utóbbi az, amitől a szerb államfő – úgy tűnik – egyre jobban retteg.

Ő volt az a politikus, aki két éve, – akkor legalábbis úgy tűnt, talán mindenféle ok nélkül – választásokat szervezett, hogy megerősítse hatalmát.

Aleksandar Vučić viszont nemcsak Dijana Hrkával kellene, hogy szembenézzen. Szembe kellene néznie Milorad Jaćimović-tal is, azzal a magánfuvarozóval, aki azért folytat éhségstrájkot Újvidéken, mert a rendőrség elkobozta a buszait, sokszorosan megbüntette, csak azért, mert az

elmúlt egy évben rendszeresen szállította az egyetemistákat a tüntetésekre.

Szembe kell viszont néznie az Európai Unióval is, amely soha elmarasztalóbb jelentést nem készített Szerbiáról, amelynek vezetését autokratikusnak és diktatórikusnak nevezi.

Emellett küzd a felszínen maradásért az Egyesült Államokkal is, amely az orosz gáz elleni szankciók miatt azt várja, a hatalom oldja meg, hogy az orosz társtulajdonosok teljesen vonuljanak ki a Szerbiai Kőolajipari Vállalatból. Vučićnak, aki „oroszbarát is”, nagy fejtörést okoz ez, s úgy tűnik hiába ajándékozta oda Donald Trump vejének Szerbia egyik legfontosabb jelképét, a Vezérkar épületét, az amerikaiaknak ez sem elég ahhoz, hogy Szerbiával bármilyen módon kivélt tegyenek.

A 2024–2025-ös mozgalom egyik leg-súlyosabb belpolitikai kihívás az elmúlt évtizedekben Szerbiában. A korrupció és intézményi felelősségvállalás kérdése mindennapos téma, a polgárok a rendszer egészét változtatnák meg.

A hatalom érzi a nyomást, de nem adta fel a dominanciáját. Elemzések szerint az éhségstrájkok önmagukban kevésbé hatásosak, s a gyakorlatban is úgy tűnik, hogy Aleksandar Vučićot nem hatják meg. Az viszont biztos, hogy a válságból választások nélkül kilábalni nem tud az ország, a kérdés az, hogy azokat a választásokat mikor írja ki végre a szerb államfő, és addig, amíg ez meg nem történik, mekkora árat fizet még a nép. Már eddig is túl sokba került mindez.

TÓMÓ MARGÁRÉTA

NYUGAT-EURÓPAI ÖSSZEFOGÁS

NYUGAT-EURÓPAI ORSZÁGOS MAGYAR SZERVEZETEK SZÖVETSÉGE 2025. október 18–19-i közgyűlése

Z Á R Ó N Y I L A T K O Z A T

A közgyűlés kezdetén kegyelettel megemlékeztek az egy éve elhunyt **Potápi Árpád János** nemzetpolitikai államtitkárról. A NYEOMSZSZ elkötelezetten folytatja mindazon nemzetpolitikai értékek és eredmények megőrzését, amelyek munkásságának örökségét képezik, és továbbra is kiáll a magyar nemzet egységének megerősítése mellett.

A közgyűlés elismeréssel nyugtázta a Magyar Kormány által az elmúlt másfél évtizedben végzett átfogó és következetes nemzetpolitikai tevékenységet. Ugyanakkor sajnálattal vette tudomásul, hogy az Európai Bizottság ismételt elutasította az őshonos nemzeti kisebbségek jogvédelmét célzó polgári kezdeményezéseket. A NYEOMSZSZ továbbra is szilárdan kiáll a Kárpát-medencei magyar közösségek önrendelkezési törekvései mellett.

A közgyűlés megerősítette, hogy a jövőbeli munkájának továbbra is központi pillérei az anyanyelvi oktatás támogatása és a fiatal generációk nemzeti identitásának megerősítése. Kiemelt fontossággal bír számára a **Kőrösi Csoma Sándor Program**, valamint örömmel üdvözlí a **Rákóczi Szövetség** által az ifjúság számára szervezett, a nemzeti összetartozást erősítő programokat.

Az országos tagszervezetek beszámolóiból egyértelműen kirajzolódott, hogy a diaszpóra-közösségek körében továbbra is erőteljes igény mutatkozik az összetartásra, különös tekintettel a kisebb, szórványban működő közösségekre.

Örvendtes fejleményként állapítható meg, hogy a tagszervezetek aktivitása jelentős mértékben fokozódott, ezáltal a NYEOMSZSZ keretein belül megerősödtek az országos szervezetek közötti együttműködés szálai.

A tagszervezetek nyitottak és befogadják a Nyugat-Európába érkező magyarokat, s egyúttal megelégedéssel tapasztalják, hogy egyre több honfitársuk dönt – köztük gyermekes családok is – a Magyarországra vagy a Kárpát-medencébe történő visszasztelepülés mellett.

A NYEOMSZSZ szorgalmazza a 2026. évi országgyűlési választásokra történő felkészülés keretében a szavazásra jogosultak széles körű regisztrációját.

A közgyűlés egyhangúlag kifejezte azon reményét, hogy Európában mielőbb és tartósan helyreáll a béke, amely biztosíthatja a kárpátaljai magyarság, valamint valamennyi európai közösség biztonságos és békés jövőjét.

A NYEOMSZSZ továbbá rögzíti, hogy 2026-ban ünnepli fennállásának 25. évfordulóját, amely alkalmat a Szövetség méltó módon kívánja megünnepelni, visszatekintve eddigi tevékenységére, valamint megerősítve jövőbeli elkötelezettségét a nyugat-európai magyar közösségek szolgálatában.

Budapest, 2025. október 19.

Székely himnusz, a romániai „tényező”

Amolyan tét nélküli kongresszus jelentette a romániai magyarság érdekvédelmi szervezete, pártja, az RMDSZ számára 2025 őszének legfontosabb pillanatát. Feltéve, persze, ha egy pártkongresszus egyáltalán lehet tét nélküli. A minősítést elsősorban az generálta, hogy az ülés napirendjén nem szerepelt tisztújítás, e téren legfeljebb 2027-ben számíthatunk izgalmakra, ha Kelemen Hunor nem kívánja folytatni a 14 éve elkezdett munkát, illetve fajsúlyos kihívója akad.

A Kolozsvár közeli Zsukiménesen rendezett 17. RMDSZ-kongresszus mégsem maradt teljesen feszültségmentes, amit a romániai és magyarországi nyilvánosság „témaérzékenysége”, a rendezvényvel kapcsolatos közbeszéd gerjesztett. A közfigyelem szinte kizárólag azt pásztázta, ki volt jelen a kongresszuson és ki nem. No meg a távolmaradások okait. Hogy a román nacionalista – magyar-ellenes – pártok képviselőit miért nem hívták meg, aligha kell megmagyarázni. Abban a tekintetben már akadtak számonkérések, hogy a Fidesz kihívója, a Tisza Párt miért nem kapott meghívást, az indok azonban itt is kézenfekvő volt: a Tisza nem parlamenti alakulat, ugyanakkor a Magyar Péternek és erdélyi híveinek RMDSZ-re vonatkozó kijelentései – kémpárt, amely elnökének haladéktalanul távoznia kell stb. – cseppet sem alapoztak meg bármiféle együttműködésnek.

Leginkább a romániai kormánypár-

tok képviselőinek az RMDSZ, illetve az erdélyi magyarok iránti viszonyulása jelentheti némi elemzés tárgyát. A hajdani Bánffy-birtok egyik részén rendezett kongresszuson elsősorban a székely himnusz programba iktatása jelentett vízvázasztót. Bár felszólalásában Sorin Grindeanu, a Szociáldemokrata Párt (PSD) elnöke hosszasan méltatta a szövetséget, azt azonban senki sem felejtette el neki, hogy előzetesen, a székely himnusz éneklése közben elhagyta a termet. Egyesek szerint az egész nem volt egyéb, mint kampányfogás a PSD tisztújító kongresszusa előtt – ahol Grindeanu el is nyerte az elnöki tisztséget –, amellyel megpróbálta visszahódítani pártjának magyarellenességre mindig evő, a szélsőségesen nacionalista AUR-hoz egyre nagyobb számban átpártoló híveit. Gesztusa azonban leginkább azt bizonyította, hogy a szülőföldje, a soknemzetiségű Bánság legendás toleranciáját, a nemzetiségek iránti tiszteletet nem sikerült megörökölnie. Ezzel szemben Ilie Bolojan liberális (PNL) pártelnök, Románia miniszterelnöke nem bohóckodott kivonulással, végighallgatta a székely himnuszt is, holott a korábbi időkben nagyváradi polgármesterként, majd a Bihar megyei önkormányzat elnökeként igencsak konfliktusos viszonyban volt az RMDSZ-szel.

A legnagyobb csalódást Nicușor Dan távolmaradása okozta. Az államfő annak ellenére nem ment el az eseményre, hogy a megelőző napokban az elnöki

hivatal megerősítette a kongresszuson való részvételét. Nem hivatalos források szerint az államfő stábjá megpróbálta meggyőzni a szövetség vezetőit, hogy „tekintsenek el” a székely himnusz éneklésétől, majd ennek elutasítása után lemondták a részvételt. A hála ugyan nem politikai kategória, de vélhetően nem fogják neki elfelejteni, hogy a májusi államfőválasztáson 600 ezer romániai magyar választópolgár támogatta a szavazatával Nicușor Dant, jelentősen hozzájárulva a sikeréhez. Ha jók voltak a székelyek, magyarok szavazatai, meg kellene tanulnia, mit jelentenek a szimbólumok, a nemzeti identitáshoz való ragaszkodás a magyar közösség számára. Talán segítene ebben, ha kisebbségügyi tanácsadót is kinevezne maga mellé – ahogy amúgy azt a kampányban meg is ígérte.

Az RMDSZ és általában a magyarok rengeteg méltatást kaptak a kongresszuson. Bolojan rendkívül korrekten megköszönte a magyarok által hátra hagyott örökséget, szerinte a szövetség híd Magyarország és Románia között. Grindeanu az ország schengeni csatlakozása érdekében tett erőfeszítésekért mondott hálát, kiemelve az RMDSZ vezetőinek megbízhatóságáról, szavatarlásáról szóló vélekedéseket. Hogy mivel magyarázhatók ezek a vállveregetések, a közéletben amúgy menetrendszerűen ismétlődő magyarellenesség megnyilvánulásai közepette? Elsősorban azzal, hogy az elmúlt évtizedekben a bal- és jobb-

Darvas Tünde: Hosszú utazás

oldalnak egyaránt szüksége volt a magyar alakulatra a hatalomra kerüléshez, vagy a kormánynon maradáshoz. Így van ez ma is, ha ugyanis a belső feszültségek szétfeszítenék a négypárti koalíciót, az RMDSZ támogatásával akár kisebbségi kormányzás is elképzelhető – ahogy ez már több alkalommal előfordult az elmúlt három évtizedben.

Jelen volt viszont Zsukiménesen Orbán Viktor miniszterelnök, ami jelzi, hogy az RMDSZ szerepe az áprilisi magyarországi választások tekintetében is felértékelődött. A magyar kormányfő nem véletlenül nevezte nemzetstratégiai tényezőnek, megbízható partnernek a szövetséget: 2014-ben egy mandátumot hoztak a külhoni levélszavazatok a Fidesznek, 2022-ben pedig a legnagyobb magyar kormánypárt már két képviselői helyet nyert a külhoni voksoknak köszönhetően. A trend 2026-ban folytatódhat, sőt, fokozódhat.

CSINTA SAMU

MAGYAR JÖVŐ

Válságos időben

Idén januárban múlt tíz esztendeje, hogy a mértékadó körökben szatirikusnak nevezett, valójában blaszfémiaától és gyűlölettől csöpögő francia hetilap, a *Charlie Hebdo* szerkesztői barbár támadás áldozatai lettek Párizsban. Az al-Kaida kiképzőtáborait megjárt iszlamista terroristák a szerkesztőségbe rontva számos munkatársat és a személyzet tagjai közül is többeket agyonlőttek. A mérénylettel Mohamed próféta gúnyos karikatúrákon való megjelenítését bosszulták meg. A megemészthetetlen brutalitás után a közbeszédet és a közösségi médiát ellepték a „Je suis Charlie” kiállások, több százezren – köztük állam- és kormányszínek a világ különböző pontjairól – vonultak fel Párizs utcáin a terror elleni tiltakozásképpen. Ekkor persze nem volt illendő – és ekkor valóban nem volt illendő – vitát nyitni a szólásszabadság határaitól, hogy Európa viszonyul-e még valamiképpen a „szenthez”, vagy már csak a „profánt” ismeri (hogy a román filozófus, Mircea Eliade terminológiáját idézzük), hogy vannak-e közös értékeink, netán mérlegelnünk kell-e tetteink magunkra és különösen másokra vonatkozó következményeit. Csak emlékeztetésképpen: Orbán Viktor magyar miniszterelnök Párizsban ekkor azzal gyűjtötte a szokásos parazsat a fejére, hogy a bevándorlás és terrorizmus összefüggéseiről beszélt – hogy akkori első, e témában elhangzott nyilatkozata mennyire állta ki az idő próbáját, arra az év későbbi eseményei meglehetősen tiszta választ adtak.

Három hónappal ezelőtt az Egyesült Ál-

lamokban, Utah államban egy balliberális politikai aktivista agyonlőtte Charlie Kirköt, az amerikai konzervatív oldal egyik legbefolyásosabb és legtehetségesebb fiatal reprezentánsát. Kirk gyakorlata egyszerű volt: sorra járta a különböző egyetemi campusokat, leült egy székre és vitázni hívta a vele egyet nem értőket. Mindenkit meghallgatott és mindenkinek válaszolt: a diskurzus már-már a Voltaire-nek tulajdonított (valójában valószínűleg nem tőle származó) idézet szerint zajlott: „Nem értek egyet azzal, amit mondasz, de halálomig harcolni fogok azért, hogy mondhasd.” Kirk kétségkívül a szólásszabadság mártírja lett. „Pech”, hogy a hagyományos csatlád, a nemzet és a keresztény értékek mellett, az abortusz, az eutanázia és a bevándorlás ellen kiálló aktivista volt. Esetében természetesen nem merült fel az „illem”, a halott méltóságának tisztelete és az ehhez kapcsolódó kegyeleti szempontrendszer: a hazugságra alapozott közel-keleti háborúkat elindító George H. W. Bush elnök egykori kampánystratégiája például az amerikai CBS televízióban úgy kommentált: a „gyűlöletbeszéd” gyűlölet-bűncselekményhez vezet. Szavai – és hasonlóan állásfoglaló áldozathibáztatók Magyarországon – arra világítanak rá, hogy az egykor az egyéni szabadságjogokat mindenek fölé soroló liberalizmus álruhájában totalitásra törekvő ideológia bontakozott ki, amelynek képviselői többnyire nem egyszerűen többségre vagy dominanciára, hanem hegemoniára és kizárólagosságra törekcszenek.

A közösségi médiában – nem is jelképesen, hanem szó szerint – örömkönnye-

ket ejtő politikai aktivisták gesztusaira a szelíd imádság volt a keresztény válasz az USA-ban és szerencsére mifelénk is. Az özevgy Erika Kirk tanúságtételében megbo-csátott a gyilkosnak, aki „nem tudta, mit cselekedett”, míg J. D. Vance alelnök – aki az idei év elején a müncheni biztonságpolitikai konferencián tartott korszakos beszédében jelezte egy új korszak hajnalát – azt erősítette meg, hogy barátja halála óta maga is bátrabban beszél hitéről és az emberiség megváltójáról, Jézus Krisztusról.

És hogy mi köze e két „Charlie”-történetnek a magyar választásokhoz?

Mire e lap megjelenik, már csak négy hónap lesz hátra a 2026-os országgyűlési voksolásig. Magyarországon szerencsére nem dörögnek a fegyverek, nem pusztít politikai erőszak az utcán és nem fojtják bele a szót a pártok aktivistáiba. Valami még sincs rendben. A kampányidőszakban megszokott kötelező fenyegetési gyakorlat – ki kit fog felelősségre vonni, elszámoltatni, börtönbe zárnai győzelme esetén – már ismerős. De mintha valami új lenne. Mintha túlterheléses támadás zajlana a józan ész ellen. Az aktuális – pláne egy tizenhat éve alkotmányozó többséggel kormányzó – politikai vezetéssel szembeni kritika, ellenszenv, harag nemcsak legitim, de természetes is. Nehéz ugyanakkor értelmezni, hogy az ellenzéki tábor és az arra befolyást gyakorló értelmiség – Magyarországon rég nem látott személyi kultusszal körítve – olyan embert emel pajzsra, aki nemcsak egy legközelebbi szerettei ellen elkövetett árulással alapozta meg politikai karrierjét, de több mint egy évti-

zedig az általuk oly forrón gyűlölt rendszer hasznélvezője is volt. Miközben az egyszemélyes showműsor pörög, sokaknak a kellemetlen események gátlástalan letagadása, a lehetséges jelöltekre adott pártelnöki szájkosár, a „választást kell nyerni, és utána mindent lehet” és a politikai leszámolásra építő „lengyel minta” követésének ígérete vagy a legfinomabb kritikát megfogalmazók szidalmazása is belefér az áhított cél érdekében. A „mi ne legyen” és a „mindent, csak ezt ne” indultata sokakban írja felül a „mi lesz akkor” esetleges kétségeit.

A közeledő adventből, majd a karácsony békéjéből merítsünk erőt az előttünk álló időszakhoz. Hogy a következő hónapokban is meg tudjuk őrizni józan eszünket és mértéktartásunkat, nem feledve, hogy a választás után is lesz élet. Jó reményeink szerint: magyar élet.

NAGYMIHÁLY ZOLTÁN

BÉCSI NAPLÓ

Nyugat-Európa egyetemese
magyar nyelvű lapja
olvassa – terjessze – támogassa

Kellemes időtöltést kínál
télen-nyáron
a Csorna melletti Áldos Panzió
Farádon.

H-9321 Farád, Győri út 18.
Tel./Fax: 00 36/96 535 000
E-mail: aldospanziofarad@gmail.com

HÍRVILÁG

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: FETES KATA

KURIER

Az „olcsó áram törvény”

Az energiaszektor régóta várja a villamosenergia-ipari törvényt (EIWG), amelynek célja lenne, hogy sürgősen biztosítsa az energiarendszer átalakításához szükséges keretfeltételeket. Most a szövetségi kormány ezt új néven - „törvény az olcsó áramról”- benyújtotta a parlamentnek szavazásra.

A törvény ugyanis drágítaná a hazai villamosenergia-termelést. Az IG Windkraft ügyvezető igazgatója Florian Maringer szerint a törvény egy „megtévesztő csomag”. A törvény következményeként az áram valójában drágább lesz, mert az áramtermelőknek a jövőben magasabb egyszeri csatlakozási díjakat és magasabb folyamatos hálózati díjakat kell fizetniük. A kormány ezzel drágítja a hazai áramtermelést és ösztönzi az importot. A szomszédos országokban nincs díja a betáplálásnak. Ez is hátrány a hazai áramtermelőknek.

A megújuló energia-ágazat most próbál technikailag megalapozott tárgyalásokat folytatni a Gazdasági Minisztériummal, hogy elérje a törvény módosítását.

ecovadis

A légköri CO₂ szűrés új módszere Ausztriában

A légköri széndioxid szűrése régi ötlet; az innováció itt a közvetlen leválasztás lehető legalacsonyabb energiafogyasztásának elérésére való összpontosítás.

A közelmúltban helyezték üzembe az új, közvetlen levegőből történő leválasztásra (DAC) épülő kísérleti üzemet, az Austrian Pilot Unit 1-et (APU1). A konténer méretű létesítményt rekord alacsony energiafogyasztása miatt potenciális átörözt jelentő létesítményként üdvözlük. Érdekes módon tonnánként kevesebb mint 2000 kilowattóra hatékonysággal vonja ki a CO₂-t a légkörből. Úgy tervezték, hogy évente 50 tonna CO₂-t távolítson el.

Moduláris kialakításának köszönhetően az üzem bármilyen igényhez alakítható, a kis és nagy felhasználókéhoz egyaránt.

A folyamat finoman granulált szilárd anyagokon, például aminokon alapul, amelyek hatékonyan kötik meg a CO₂-t, amikor levegőt áramoltatnak át rajtuk. A legfontosabb innováció az a kétfázisú folyamat, amely kiküszöböli a melegítésből származó energiapazarlást. Ennek a pazarlásnak a kiküszöbölésére az APU1 egy újszerű technikát fejlesztett ki. A szűrőanyagot automatikusan egy hideg tartály (szűrés céljából) és egy forró tartály (regenerálás céljával) között szállítják, biztosítva, hogy csak maga az anyag melegedjen fel.

Ez a trükk eredményez egy olyan energiamérleget, amely felülmúlja a többi rendszert. Kevesebb mint 2000 kWh szükséges 1 tonna CO₂ leválasztásához. A kutatócsoport és a befektetők úgy vélik, hogy ez a modell gazdaságilag életképesse teszi a technológiát

A legnagyobb aranylelőhely

Kína a világ egyik legnagyobb aranytermelője. Ez valószínűleg nem fog egyhamar megváltozni. Saját közlései szerint Kína hét évtizede a legnagyobb aranylelőhelyet fedezte fel.

A kínai Természeti Erőforrások Minisztériuma megerősítette a lelőhely felfedezését, amely a becslések szerint 2,586 millió tonna ércet tartalmaz, átlagosan 0,56 gramm/tonna aranytartalommal. Ez körülbelül 1444 tonna aranyhoz felel meg, amely több mint 166 milliárd euró értéknek felel meg. A projektben közel 1000 technikus és munkás vett részt, akik mindössze 15 hónap alatt végezték el a feltárást, ami kivételesen rövid idő egy ekkora lelőhely esetében.

Az elmúlt hónapokban az arany ára rekordmagas emelkedést mutatott. A nemesfém az év eleje óta több mint 50 százalékkal drágább lett, és a globális kereslet drámaian megnőtt.

Európai űradatközpont

Európa lemaradhat az űradatközpontok versenyében. Az Európai Űrpolitikai Intézet (ESPI) által közzétett megfigyelői jelentés szerint Európának ütemtervet kell kidolgoznia az űradatközpontok építésére és telepítésére, mielőtt lemaradna egy kulcsfontosságú új iparágról. Az adatközpontok azok a létesítmények, amelyek a generatív mesterséges intelligencia (MI) képzésére és működtetésére használt számítástechnikai hardvereket tartalmaznak.

A jelentés becslése szerint az iparág várhatóan 2030-ra körülbelül 535 milliárd euróra fog növekedni. De figyelmeztetett, hogy az élen maradáshoz Európának tervet kell kidolgoznia. A jelentés szerzője Jermaine Gutierrez szerint, „Európa világszínvonalú űrtechnológiával és erős intézményekkel rendelkezik, a kérdés az, hogy ezeket felhasználjuk-e a forradalom vezetésére, vagy mások fogják meghatározni a számítástechnika jövőjét”.

2024-ben az Európai Bizottság és a Thales repülőgépipari vállalat megvizsgálta az európai adatközpontok űrbe küldésének megvalósíthatóságát. A tanulmány megállapította, hogy az űrbe telepített adatközpontok „átalakíthatják az európai digitális tájképet”. Környezetbarátibb és szuverénabb módot kínálnak a blokk számára, hogy biztosítsa azokat az adatokat, amelyekre a mesterséges intelligencia által működtetett vállalatoknak szükségük van. A döntés pénzügyileg 2050-re több milliárd eurós megtérülést hozhat.

Az űrbejuttatás érdekében azonban Európának olyan hordozórakétát kell építenie, amelynek teljes életciklusa alatt csökkentett kibocsátása van. Egy másik kérdés az lesz, hogyan lehet karbantartási feladatokat végezni az adatközpontokban, amíg azok pályán vannak.

AUSZTRIA

'56-os megemlékezések

Alsóőrött gyűltek össze az őrvidekiek, hogy megemlékezzenek a magyar forradalom és szabadságharc 69. évfordulójáról. Rendhagyó volt ez a megemlékezés, mert a fókuszban Kovács István filmrendező „Budakeszi srácok” című alkotása állt.

Az alsóőri emlékünnepek évtizedeken keresztüli szervezőjét dr. Radics Éva nyugalmazott egyetemi tanárt személyes élmények fűzték a film főhősehez és helyszínéhez. Az esemény alkalmából a professzor asszony bejelentette az ünnepségek szervezésének stafétabotját a fiatalabb nemzedéknek adja át. Ő maga a későbbiekben kutatásaival kíván foglalkozni.

A megemlékezésre megérkezett Kelemen László vezetésével az „Őseink Útján Baráti Kör” 60 fős csapata is.

Bécsben a Collegium Hungaricum emlékeztek a hatvankilenc évvel ezelőtti eseményekre a bécsi és Bécs környéki magyarok. Az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetségének és az Ausztriai Magyar Szervezetek Kerekasztalának közös ünnepségét az 1957-ben alapított Duna Művészegyüttes néptánc műsora tette különlegessé.

Magyarország ausztriai nagykövete Szilágyiné Bátorfi Edit ünnepi beszédében emlékezett az 1956-os forradalom és szabadságharc hőseire, méltatta az Ausztriában működő magyar szervezetek emlékőrző és összetartozást segítő szerepét.

A Kerekasztal elnöke Mentsik Szilvia beszédében hangsúlyozta, hogy a béke és a szabadság szavak napjainkban fokozott jelentőséggel bírnak.

Seidler Andrea a bécsi egyetem Hungarológia Tanszékének vezetése után a Központi Szövetség elnökeként ez alkalommal is arra hívta fel a figyelmet, hogy milyen nagy jelentősége van a magyar nyelv hasz-

nálatának. Az ausztriai magyar egyesületeknek őrző-védő szerepét is hangsúlyozta.

A Collegium Hungaricum igazgatója Méhes Márton, a házigazda szerepében kiemelte, fontosnak tartja, hogy az általa vezetett intézmény platformot biztosít minden magyar közösségnek. Kitért arra is, hogy 69 évvel ezelőtt a magyar művészek, – mint Sinkovits Imre, vagy a Honvéd Művészegyüttes – is kockázatot vállaltak a forradalom melletti kiállásukért.

A Duna Művészegyüttes „Magyar Táncképek” című műsorában Békés megye, Kálotaszeg, Mezőföld, Somogy és a Vág-Garam vidék táncait elevenítette meg.

A **Collegium Pázmáneumban** október 25-én került sor a megemlékezésre, Mindszenty József bíboros-hercegprímás Bécsbe érkezésének 54. évfordulóján. A kápolnában az 56-os forradalom és szabadságharc áldozataiért tartott szentmise után koszorút helyeztek el a Mindszenty emléktábla előtt az ausztriai magyar szervezetek és a magyar nagykövetség. Ünnepi beszédet mondott Szilágyiné Bátorfi Edit nagykövet. Ezt „Legyen csendes az álmuk, mert nem haltak hiába” címmel Lázár Csaba többszörösen kitüntetett színművész verses műsora követte.

Innsbruck magyar közössége az idén különleges megemlékezést tartott. „Az emlékezés nem nosztalgia, az emlékezés cselekvés” címmel videót készítettek Orsós Róbert felvételeiből. Ebben az innsbrucki magyar főkonzul Palkovits Valér emlékeztetett a hajdani események mai jelentőségére.

Salzburgban a szabadság napja alkalmából a felvidéki Kuttyom Fitty Társulat lépett fel. A „Cirkusz Folklórikusz” című műsora felnőtteknek, gyerekeknek egyaránt kellemes, vidám délutánt biztosított.

Gráci magyarok ízelelése

Akár akarjuk, akár nem, a széthúzás ellenére egy család vagyunk mi is, ausztriai magyarok. Ebben az adottságban egészen természetes lehet, ha a saját, szűk egyesületi kereteinken túltekintve figyelemmel kísérjük az egyes tartományokban létező magyar közösségek gondjait és reményeit. Ilyen hozzáállással csakis újrafelfedezés számba megy, ismét megjelenni köreikben megtapasztalva, hogy van magyar élet történetesen Grácban is.

Ennek legmeggyőzőbb jele, hogy 1956 szelleme megmozgatta soraikat. Október 19-én megtelt a Kálváriahegyi templom, ahol Holló István plébános szentbeszédében az 1956-os forradalomról is megemlékezett, kiemelve a vallásszabadság helyreállítását.

A szentmise után a hívek legtöbbször átvonult a plébánia előadótermébe, ahol a Gráci Magyar r.k. Lelkésztség és a Gráci Magyar Egyesület közös rendezésében került sor 1956 emlékének felidőzésére. Molnár Ottó prelátus, gráci magyar lelkész üdvözlését és a Himnuszot követően Urbán Tibor és Judit „históriás” énekével a történelem szelleme töltötte be a termet. Dávid Ferenc Budapestről zengő szónoki hangon idézte fel a forradalom máig ható élményét és tanulságait. Wass Albert egyik ismert versét Kulcsár Lorretta adta elő hatásosan.

Az esten Deák Ernő bevezetőjét követően ismét Dávid Ferenc ismertette Jobbágy Domokos, Az ő foglyuk voltam c. könyvének hátterét, kitért az emlékiratnak nevezhető kézirat kiadásának előkészítésére, aminek

ő volt szerkesztője. Jobbágy Domokost halálra ítélte a népbíróság, majd életfogytiglani fegyházra enyhítette büntetését. A forradalom napjait a váci börtönben élte meg és leírja a foglyok szabadulását. Ezt a részt Puskás Éva olvasta fel.

A rendezvényt Molnár András elnök zárta, és itt értékelően meg kell állni. Mind Molnár Ottó, mind névrokona 1956 örökösének mondhatók. Ottó kisgyermekként került Ausztriába, András Ausztriában született, de édesapja 56-os menekült volt. Ebben az összetételben nem hallgatható el, hogy a Gráci Magyar Egyesület évtizedeken át a Magyar Népköztársasággal szembeni ún. lojális szervezetek közé tartozott és békétlen ellentétek választották el a régi ill. 56-os magyaroktól. Az egyesület vállalt katarzison ment át, és megtisztultan az összefogás és együttműködés útján jár.

Ugyancsak kiemelten kell említeni a magyar lelkészséget, ami pártoskodástól mentesen fogja össze a gráci, stájerországi magyarokat.

Biztató jelnek mondható, hogy Grácban nem játszik döntő szerepet a generációk, ill. régiók és újak egy akolba terelése. Igaz, nagyban 1956 örökségének tekinthető, de október 19-én öregek és fiatalok, grácinak mondható magyarok és az utóbbi években, évtizedekben otthont keresők egymás mellett foglaltak helyet a szeretetvendégség asztalánál, a saját maguk által készített, magukkal hozott ételeket, italokat fogyasztva.

Október 23-án is együtt koszorúztak. -de-

SZOCIOLÓGIA

Jóllét a túlképzettség tükrében

MIGWELL

Az Osztrák Tudományos Akadémia és a Corvinus Egyetem által koordinált MIGWELL projekt egyik legfontosabb konklúziója az volt, hogy az Ausztriába költöző magyarok élettel való elégedettsége jelentős, módszertantól függően 1,5, illetve 0,8 egységnyi növekedést mutatott egy 0–10 skálán. Fontos azonban, hogy ez átlagérték. Ha profilokat kellene alkotnunk, akkor a növekedés leginkább az alacsonyan képzett, elsősorban pénzkereset céljából a nagyvárosokban letelepedő férfiakra jellemző. A magasan képzettek, a nők, a vidéki településeken élők és az alapvetően párkapcsolati okból Ausztriába érkezők esetében már árnyaltabb a kép. A kutatás során több olyan kihívást azonosítottunk, amely hátráltatja a sikeres beilleszkedésüket. Ezek közül most a túlképzettség kérdését veszem górcső alá.

Általános megfigyelések

Túlképzettségéről akkor beszélünk, ha valaki magasabb szintű végzettséggel vagy szaktudással rendelkezik, mint amit az általa ellátott munkakör megkövetelne. A migrációkutatás szakirodalmában ez gyakran kiaknázatlan, veszni hagyott potenciálként kerül tárgyalásra, amely mind a kibocsátó, mind a fogadó ország számára káros gazdasági következményekkel jár. Erre utal az angol megnevezése is: „brain gain” helyett „brain waste”. A fogadó országok előregedő társadalmi gazdasági értelemben többnyire profitálnak a szakképzett bevándorlók megjelenéséből, hiszen a képzésük költségeit nem ők viselték, most mégis az ő GDP-jüket „kezdik el lapátolni”. E nyereség azonban csak korlátozott mértékben realizálódik, ha új otthonukban a mérnökök utcát sepregetnek. Nem azért, mert az egyik munkakör kevésbé fontos vagy értékes, mint a másik, sőt... Hanem azért, mert egy gazdaság és társadalom akkor működik hatékonyan, ha mindenki a képességeinek és képzettségének megfelelő feladatot lát el. Ha tömegesen csinálnak az emberek mást, mint amihez a legjobban értenek, akkor az egész rendszer szuboptimálisan fog működni.

A túlképzettség emellett pszichológiai és társadalmi következményekkel is jár. Az érintettek gyakran tapasztalnak státuszvesztést és törést az önértékelésükben, ami végső soron roncsolhatja a jóllétüket is: csökkenti a jövedelmet, csökkenti a munkával való elégedettséget és gyengíti a munkahelyhez való érzelmi kötődést. Amikor a munkaerőpiac nem kínál megfelelő pozíciót, vagy strukturális akadályok miatt (pl. nyelvtudás hiánya, végzettségi papírok el nem ismerése a hatóságok részéről) az emberek nem tudnak elhelyezkedni a képzettségüknek megfelelően, az hosszú távon frusztrációhoz, kirekesztettséghez és akár generációkon átívelő mobilitási hátrányokhoz is vezethet. Ebből a szempontból a túlképzettség nemcsak egyéni, hanem kollektív veszteség is, hiszen a társadalom önmagát fosztja meg a legjobban hasznosítható tudástőke kiaknázásától.

Hozzá kell tenni persze, hogy mindez nem feltétlenül jár automatikusan boldogtalansággal vagy rossz közérzettel. A szubjektív jóllét megítélése sok tényezőn

múlik: a stabil jövedelmen, a családi viszonyokon, a munka – magánélet egyensúlyán stb. Ha valaki például úgy tekint az általa alacsonyabb presztízsűnek vélt munkájára, mint egy átmeneti állomásra, amely később jobb lehetőségekhez vezethet, akkor a túlképzettségéből fakadó feszültség is csökkenhet.

Túlképzettség az ausztriai magyarok körében

A MIGWELL projektben mindvégig kiemelt figyelmet fordítottunk e jelenségre, amelynek volumenéről előzetesen kevés megbízható információ állt rendelkezésre. A felmérés eredményei szerint a válaszadók 30%-a – köztük a nők 37%-a és a férfiak 23%-a – sorolható a túlképzettek közé; ez nagyságrendileg összhangban áll Horváth Veronika korábbi, a 2016-os mikrocenzus adatai alapján készült, mintegy egyharmados becslésével.

Az viszont még a narratív interjúk után sem vált egyértelművé, hogy e speciális munkaerőpiaci helyzet milyen mértékben befolyásolja az emberek szubjektív jóllétét. Sokkal inkább a jelenség szituatív természetű volt szembevető, miután husz, nagyon különböző háttérű ausztriai magyar személlyel készítettünk mélyinterjút Bécsből a tiroli falvakig. Álljon itt néhány részlet e beszélgetésekből.

1:

„Ez azt jelenti, hogy jelenleg a képzettségeteknek megfelelő munkát végeztek?

Igen. De mi is pincérként kezdtük. A páromnak ez nagyon nagy törés volt, mert ő programozó, és őt folyamatosan stresszelte, hogy hogyan fog visszamenni a saját területére. ... Igazából én nagyon kevés embert ismerek, aki a végzettségének megfelelő helyen dolgozik.

Ennek vajon mi az oka?

A nyelvtudás hiánya. És a félelem, amiért nem merik meglépni.” (35 éves nő, Stájerország)

2:

„Most van itt [osztrák szálloda] egy magyar házaspár, diplomás szakápolók. De nem akarnak otthon ápolóként dolgozni anynyi pénzért, így eljöttek mosogatni. A másik fiatal srác építésként végzett. Azt mondja, hogy fél évre jött, mert még valami sulit akar csinálni, és össze akarja szedni a lóvét. Aki ezt vállalja, annak ez... Ez nem okoz problémát... Van anyagi megbecsülés, másféle megbecsülés, és ez nem vág húsba. Nem sírdogálok én sem, hogy már nincs saját irodám.” (55 éves férfi, Tirol)

3:

„Úgy gondolom, hogy valamit valamiért... Biztos meg lehetett volna azt is csinálni, hogy a saját szakmámban helyezkedek el. ... De ahhoz igazából már C1-es szintű német kellene. Én nem látok erre sok esélyt. Én úgy gondolom, hogy itt vannak az osztrákok, akik itt tanultak, itt születtek, és vannak a bevándorlók, akik régebb óta vannak itt, és már jól megtanulták a nyelvet. Tehát hosszú a sor szerintem az olyan munkákra... Nem áltatom magam. Én ezt elfogadtam.” (43 éves férfi, Bécs)

Különböző háttérű, életkorú és élethelyzetű emberek, különböző „megküzdési stratégiával”, és részben hasonló, részben eltérő tapasztalatokkal... De mit mutatnak az adatok? Összességében véve hogyan hat a túlképzettség az élettel való elégedettségre?

Tibád Eszter: Tímea látomása

Ennek kiderítésére egy statisztikai módszert, ún. regressziós elemzést végeztünk az adatainkon összesen 15 fontos változó – például életkor, nem, családi állapot, végzettség, munkakör, jövedelem, nyelvtudás mértéke – bevonásával. Az eredmény alátámasztja a korábbi szakirodalmi tapasztalatokat. A túlképzettség az ausztriai magyarok körében mérsékelt, de statisztikailag szignifikáns hatással van az élettel való elégedettségre, mégpedig negatív irányban. A modell eredményei szerint a túlképzett válasz-

adók elégedettsége átlagosan mintegy 0,5 egységgel alacsonyabb a többiekéhez képest.

Mindez különösen elgondolkodtató annak fényében, hogy a Magyarországon élő, külföldre vándorolni szándékozó honfitársaink 60%-a saját bevallása szerint kész lenne a vágyott nyugati életszínvonal érdekében a képzettségének nem megfelelő munkát is elvállalni. Kérdés azonban, mennyire vannak tisztában azzal, milyen következményekkel járhat ez a döntés.

NÉMETH ÁDÁM

ÉVFORDULÓ

Jókai 200 Bécsben

2025. november 24–25-én került sor a Collegium Hungaricumban arra a kétnapos, német nyelvű nemzetközi konferenciára, amelyet a kultúrintézet a Bécsi Egyetemmel és az Eötvös Loránd Tudományegyetemmel közösen szervezett Jókai Mór 200. születésnapja alkalmából.

A tudományos tanácskozás célja az volt, hogy Jókait ne csupán magyar nemzeti íróként mutassa be, hanem kiemelje életművének azon vonatkozásait is, amelyek a német nyelvterülethez, Bécshez, a Habsburg-uralkodóházhoz, a magyarországi németiséghez, valamint az ausztriai és németországi irodalmi nyilvánossághoz kap-

csolják. Az interdiszciplináris konferencia előadásai irodalomtörténeti, kultúrtörténeti, művészettörténeti, zenetörténeti és politikatörténeti összefüggésben mutatták be Jókait, mint széles nemzetközi kulturális térben mozgó, sokirányú kapcsolathálóval rendelkező író és politikus.

A rendezvényt az Osztrák–Magyar Akció Alapítvány és a Collegium Hungaricum támogatta. A szervezők a konferencia eredményeit tanulmánykötetben kívánják megjelentetni, amely reményeik szerint tovább gazdagítja a magyar–osztrák kapcsolatok kutatását, és hozzájárul Jókai nemzetközi recepciójának feltárásához. BLASKÓ KATALIN

PÁLYÁZAT

A Bécsi Napló irodalmi pályázatot hirdet: Itthon vagy Otthon? – címmel

A Bécsi Napló negyvenhat éve szolgálja az ausztriai, nagyobb körben pedig a Nyugaton élő magyarságot informatív közéleti, irodalmi, művészeti és szórakoztató tartalmakkal. A szűk fél évszázad alatt több esetben fordultunk olvasóinkhoz. Ezúttal a fiatal nemzedéket szólítjuk meg, azzal a szándékkal, írják meg azt a világot, amelyben élnek: Hol és hogyan érzik magukat? Mennyiben és merre érzik magukat inkább otthon-itthon? A pályázat címe egyúttal tárgykörét is jelzi, kötetlenül-kötötten.

A pályázat témája:

Itthon vagy Otthon?

A pályázat fő célja bemutatni, feltárni, hogy a felgyorsult kétezer húszas években mit jelent fiatalokként élni Ausztriában, ill. diszpórában, Milyen szerepet játszik az ingázás?

A pályázatra rövid novellákat, esszéket, tárcákat várunk maximum 5000 karakter terjedelemben.

A pályázatra 35 év alatti fiatalok írását várjuk.

A Pályázat beküldési határideje 2025. december 30.

A pályázatokat felkért zsűri bírálja el.

A pályázat díjazása

1. helyezett: 300 euró és megjelenés a lapban,
2. helyezett: 200 euró és megjelenés a lapban,
3. helyezett: 100 euró és megjelenés a lapban.

A pályázati anyagokat a **becsi-naplo@aon.at** email címre várjuk!

SZERKESZTŐSÉG

„KUFSTEIN” TANÁCSKOZÁS

Magyarok Ausztriában

Akár Berzsenyi Dániel költői kérdését is választhatta volna mottójául az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége, amikor az idei, sorrendben 17. „Kufstein” Konferencia szervezéséhez hozzázkezdett. A november 21–22-én, a Bécsi Magyar Otthonban megrendezett tanácskozás az ausztriai magyarság sokrétegű valóságát vizsgálta.

A konferencia címe – Diaszpóra, népcsoport, menekültek, migráció és transznacionalitás – egymásra rakódó identitásrétegekre utalt, amelyeket a jelenlévő kutatók és közösségi szereplők hagymahéjak módjára fejtettek le egymásról. A legkülsőbb hagymahéjat, a legutóbbi években Ausztriába települtek közel százezres csoportját az Oszt-rák Tudományos Akadémia kutatója, dr. Németh Ádám mutatta be. A geográfus a tanácskozás első estéjén osztrák-magyar „Migwell” kutatás eredményeit tárta közönsége elé. Ezek szerint a Magyarországról Ausztriába költöztek ugyan több kihívással néznek szembe, mint az osztrákok, mégis magasabb jóllétről számolnak be, mint az otthon maradtak – ám életminőségük továbbra sem éri el az osztrák átlagot.

A konferencia második napján elsőként a terület- és identitástörténet került fókuszba. Dr. Jankó Ferenc, az ELTE docense évszázadokon átívelve mutatta be a transznacionális Burgenland, mint földrajzi tudás kialakulását a dualizmustól a második világháborút követő időszakig. Őt Csire Márta, a Bécsi Egyetem magyar lektora követte, aki a magyar–német kétnyelvű egyetemi hall-

gatók nyelvhasználatát elemezte. A nyelvész rámutatott, hogy bár a kétnyelvűséggel járó hibrid identitást sok fiatal teherként éli meg, a kétnyelvűség jelentős előnyöket is hordoz.

A tanácskozásnak dr. Deák Ernő előadása adott még szélesebb történelmi távlatot, aki az 1956-os menekültekből formálódott bécsi magyar közösség több évtizedes útját tárta elénk. A Bécsi Napló főszerkesztője bemutatta, hogyan vált a közösség mára elismert, törvényileg védett népcsoporttá, egyben folytatójává a magyarok több évszázados jelenlétének a fővárosban.

A konferencia gyakorlati szakaszában a Központi Szövetség munkatársai, Bánhalmi Norbert és Hierholcz Anna adtak tanácsokat a résztvevő egyesületi képviselőknek digitalizációs és forrásteremtési kérdésekben. Ezt követően tizenegy ausztriai magyar szervezet tevékenységébe nyerhettünk betekintést, Közép-Burgenland őshonos közösségétől egy újonnan alapított vorarlbergi egyesületig. A bemutatkozásokból jól kirajzolódott a szervezetek sokfélesége – hagyományőrzéstől a kortárs színházi életig –, ugyanakkor közös nevezőjük is: a magyar nyelvhez való kötődés és az összetartozás igénye. Seidler Andrea, a Központi Szövetség elnöke zárszavában hangsúlyozta, hogy ezek az értékek a közösségek közötti együttműködés alapját jelenthetik.

A két nap programját a Svung Bécsi Magyar Színház improvizációs előadása tette teljessé, amely aktívan bevonta a közönséget is.

BOGNÁR LÁSZLÓ

Hírlevél a Lajtán túlról

Fajsúlyos és érdekes hírek Ausztriából – érthetően, magyar nyelven. Bognár László hírlevele, „A Lajtán túl” heti két alkalommal az osztrák belföld politikai, gazdasági, kulturális történéseit foglalja össze a magyar nyelvű érdeklődő számára. Bognár László „A Lajtán túl” című hírlevelek szerkesztője +4368120872210 <https://lajtantul.substack.com/> Feliratkozás e-mail-címmel (ingyenes): Lajtantul.Substack.com

15 éves az UMIZ4KIDS
gyerekkönyvsorozat

2025. október 17-én ünnepelték az UMIZ4KIDS gyerekkönyvsorozat 15 éves fennállását. Ez alkalommal több mint 300 vendéggel telt meg az Alsóőri Kultúrterem. Ezen az eseményen bemutatták Devecsery László, Imre Lutter és Dowas Katalin hatnyelvű művét, az „ÁLLAT-TÁRLAT – TIERSCHAU – ÁLLOTBEMUTATU O – VIECHAMOAK – BAZAR ŽIVIN – MARHENGERO DIKIP” című könyvet, amelyben Karal Viola művész rajzai találhatók.

A könyv bármikor megvásárolható az alsóőri UMIZ-ban vagy Dowas Katalinnál Felsőőrött. Minden könyvmolyt szeretettel várunk az UMIZ4KIDS csapat többnyelvű standján a felsőőri ingyenc-vásáron.

DOWAS KATALIN

Rohonczy- emlékmű

A fennállásának 800. évfordulóját ünneplő Felsőpulyán kiemelkedő eseménynek számított a mindenszenteki emlékműavatás, amelyet Rohonczy György Gedeon (1884–1975) személyének szenteltek. Helyi nagybirtokos család sarjaként életmentő tetteivel bizonyította humánus mivoltát. A hitleri időben a Lackenbach/Lakompakon

létesített gyűjtőtáborból 121 cigányt (férfiakat, nőket, gyermekeket) mentett meg a biztos haláltól. Munkaerőhiányra hivatkozva kapott engedélyt a lágerlakók kihozatalára, akiket maj-jorjában helyezett el és foglalkoztatott. Európában ez az első, a cigányok megmentéséről tanúskodó emlékmű, kivit-elezője Andreas Lehner.

SZÍNHÁZI ÉLET

III. Lehárfesztivál Komáromban

Komárom ismét bebizonyította, hogy méltán viseli az „Operettkirály városa” címet: 2025. október 24 és 25-én a III. LehárFeszt Jókai Mór, Johann Strauss és Lehár Ferenc emlékét idézte fel. A „Három géniusz, két nap, egy város” gondolat jegyében zajló programsorozatot a **Lehár Ferenc Polgári Társulás** szervezte, megálmodója és megszervezője Klemen Terézia, a társulás alapító elnöke volt.

Az első nap a Budapesti Operettszínház művészei, Kékkovács Mara és Bordás Barbara a „**Mesén innen, mesén túl**” című interaktív előadásban varázolták színpadra a magyar népmesék, filmzenék és rajzfilm-slagerek világát.

A nap a női hangok ünnepével folytatódott: a váchartyáni **Canzonetta Női Kar** a **Dunakeszi Szimfonikus Zenekar** kíséretében adott koncertet „Asszony, asszony...” címmel. Strauss és Lehár operettrészletei mellett magyar népdalok is felcsendültek, sőt a műsor stílusosan a **Komáromi kisleány** dallal nyílt meg.

Majd a „**Jókai-művek képregényekben**” című tárlaton Korcsmáros Pál és Zorád Ernő klasszikus rajzain keresztül tekinthettünk be Jókai halhatatlan regényeinek világába. A fesztivál sokszínűségét tovább gazdagította Práczky István grafikus „**Zongorológia**” című zenés előadása, amelyben a hangszer múltjáról és jövőjéről mesélt, bemutatva több érdekes zongorát, Lengyel Zoltán zongoraművész közreműködésével.

A koraesti órákban **Kékkovács Mara** lépett színpadra zenés irodalmi összeállítással. A „**Jókai 200 – Így mulattak, így szerettek Jókai és kortársai**” előadásban **Laborfalvi Róza**, Jókai Mór felesége meséli el közös életüket, sajátos szemszögéből. A humorral, iróniával, pletykálkodással és érzelmekkel átszőtt monológból megismerhetjük Jókai szerelmi életét, házasságukat, valamint a 19. századi magyar irodalmi és történelmi élet nagy alakjait: Petőfit, Arany Jánost, Liszt Ferencet és a kor más nagy személyiségeit. Az előadásban fontos szerepet kaptak a korabeli dalok, versek, népdalok. A darab különleges női szemszögéből mutatja be Jókai Mór emberi oldalát, szerethető gyengeségeit, szenvedélyeit, és a kor társadalmi elvárásait. Az előadást ékesíti **Somlai Valéria** zongoraművész-nő játéka.

A nap koronája Johann Strauss és Jókai Mór remekművének, a „**A cigánybáró**”-nak teljes operett-előadása volt, amely hosszú állótapsot csalt ki a közönségből.

Az október 25-i programok egy része a Klapka térre költözött, ahol egyórás koncert következett, **Szondi Tamás** és **Cseke Brigitta** előadásában, csalogatva az arra haladókat a további programokra.

A **közösségi emlékezet** és tiszteletadás jegyében megkoszorúzták **Lehár Ferenc** és **Jókai Mór** komáromi szobrát, a reformkori hagyományok élő örököseiként pedig bemutatkozott a **Balatonfüredi Reformkori Hagyományörzők** csapata is – díszes megjelenésük és koreográfiájuk a 19. század eleganciáját idézte fel. Majd őket követte az **Újhold régi zene- és táncegyüttes** fellépése szintén korabeli, történelmi öltözetben tették színessé táncukat, fellépésüket. Naplemente után még mindig Komárom főterén, a Klapka téren **több település Örömtáncosai** ropták **Lehár híres Arany és ezüst keringőjére** – mécsesekkel kísérve táncukat, amelyekből később a fesztivál fő támogatója, az **IN-TERREG** szó rajzolódott ki.

Bösze Ádám humorát és Szinetár Miklós bölcsességét is megtapasztalhatták a nézők, hallgatók. A fesztivál külön ízt kapott **Bösze Ádám** szellemes előadása által, amely **Puccini és Lehár legendás barátságának** történetét mesélte el új anekdotákkal. arokkal. Ezt követte a 93 éves **Szinetár Miklós** pódiumbeszélgetése az operetről, valamint **Jókai és Strauss kapcsolatáról, A cigánybáró** születésének hátteréről. Kérdőútársa a fesztivál kezdeményezője és megvalósítója **Klemen Terézia** volt, aki azt is firtatta: miként lehet ma a fiatalok számára vonzóvá tenni operát és operettet. Szinetár válaszai – elképesztő energia és enciklopédikus tudás elegyével – egyszerre voltak derűsek és iránymutatók: „majd megszokják” – mosolygott.

A fesztivál fénypontja a „**Bor – Mámor – Szerelem az operában és operettben**” című nagyszabású gálaest volt, amelyen a nemzetközi hírű tenorok mellett – **Gergely, Klein Ottokár, Ludovít Ludha, Vadász Dániel, – felléptek** a Házy Erzsébet Nemzetközi Tehetségkutató Énekverseny legjobbjai is: Balogh Luca, Baranyai Anett, Cseke Brigitta, Kovács Martin, Szondi Tamás, Tímár Tímea, valamint a Budapesti Operettszínházból Kékkovács Mara és a Madách Színház művésze, Jenei Gábor. A művészeket a Dunakeszi Szimfonikus Zenekar kísérte, melyet Farkas Pál, Kálmán Imre-díjas karmester dirigált. A szervezők a szünetben ingyenes borkóstolóval kedveskedtek a közönségnek. A kiváló minőségű borokat a Fyrmonia Organic Winery – Für községi családi borászat biztosította.

A LehárFeszt 2025 nem csupán operettfesztivál volt, hanem valódi időutazás: a közönség dallamokon, irodalmi szövegeken és látványos produkciókon keresztül kóstolhatott bele a 19. és 20. század fordulójának kulturális aranykorába.

MOLNÁR ILONA

Műemlékfelújítás Szatmárnémetiben

Amint erről tudósít a Szamos 2025. novemberi számában, ismét eredeti kivitelezésében látható a magyar szecessziós építészet kiemelkedő alkotása, a valamikori Pannónia Szálló. A hányatott sorsú, mai nevén Városi Szálloda – homlokzatán a város címerével és a felújítás évével – 1902-ben épült Pannónia a Dacia nevet is viselte, mígnem a rendszerváltozás után leromlott állapotba került és annyira elvesztette jelentőségét, hogy

már közel állt a lebontáshoz. 2020-ban a Közép-európai Épített Örökség Megőrző Alapítvány tulajdonába került; Kereskényi Gábor polgármester szorgalmazására a felújítás mellett döntöttek. A külső munkálatok befejezése után még a belső felújítás van hátra. A beruházások összegét közel 30 millióra méretezték. A felújított épület az Interkontinental Hotels & Resorts nemzetközi láncolat keretében kezdi meg működését.

ZENETÖRTÉNET

A reneszánsz zene fejedelme

500 éve született Giovanni Pierluigi da Palestrina

A reneszánsz egyházi zene kiemelkedő képviselője, az egyik legnagyobb olasz zeneszerző, Giovanni Pierluigi da Palestrina (eredeti nevén Sante), 1525-ben született a Rómától mintegy 40 km-re fekvő Palestrinában. (A pontos születési dátumot nem őrzik közvetlen források.)

Életét szülővárosán kívül az örök városban, Rómában töltötte. Serdülőként öt éven át a Santa Maria Maggiore fiúkórusában énekelt, majd hét éven át a palestrinai Sant'Agapito martire katedrális orgonistájaként és karnagyaként alkalmazták, s huszonöt éves korától a nagy római bazilikák karnagya volt. Tevékenysége az ellenreformáció idejére esett. Élete és művei mögött pápák egész sora húzódott meg: III. Gyula, II. Marcellus, IV. Pál, IV. Pius, XIII. Gergely, V. Sixtus. Mindegyikükhöz Palestrina életének egy-egy fontos mozzanata kapcsolódik. Ebben a korban a pápai művészetek vezetője Michelangelo volt, a tudós kutatást Marcello Cervini bíboros (a későbbi II. Marcell pápa), a zenei életet Palestrina irányította.

Palestrinát 1551-ben a Szent Péter-bazilika Gyula-kápolnájának (Cappella Giulia) karmesterévé, majd (házas ember létére!) a csak egyháziakból álló Sixtus-kápolna (Cappella Sistina) együttesébe nevezték ki. 1554-ben első nyomtatásban megjelent művét, a 4-5 szólamú

misék első könyvét III. Gyula pápának ajánlotta, aki felismerte lángelméjét. A következő évben Lassus utódaaként a lateráni San Giovanni bazilika karnagyává nevezték ki, majd a Santa Maria Maggiore bazilika kórusát vezette. Közben a Collegium Romanumban és Ippolito d'Este bíborosnál zeneigazgató volt. 1571-ben végleg megállapodott a Szent Péter bazilika mellett.

Az 1580-as római pestisjárvány során elvesztette feleségét, két fiát és testvérét. Egy ideig azt fontolgatta, hogy papnak áll, de nemsokára újra nősült. Minden nap átjárt a Sixtus kápolnába és csak írt, komponált, Isten dicsőségére és a Szűzanya tiszteletére.

Amikor a tridenti zsinat (1545–63) a szentmise zenéjével foglalkozott, felmerült a „profán zshivaj” elhárításának szükségessége, a szöveg érthetlensége miatt a polifónia egyházi zenében való teljes tiltása. Palestrinát kortársai a „egyházi zene megmentőjeként” tisztelték, mert a zsinaton elhangzó művei nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy a polifón zenét – amely más kortársak műveiben sok világi elemet hordozott – ne tiltsák ki a liturgiából. II. Marcell pápa tiszteletére írta egyik legjelesebb, legtisztább miséjét, a Missa Papae Marcelli-t, melyben bemutatta, hogy a polifón zene is kifejezheti az imádság és a liturgia vallásos üzenetét. Ettől kezdve

ünnepeket mesterként az egyházi zene hivatalosan elismert mintaképévé, a „zene fejedelmévé” vált. Improperia (Popule meus) kórusműve elnyerte IV. Piusz pápa tetszését is, s melyet mind a mai napig minden nagypénteken elénekel a pápai kórus.

Életének magyar vonatkozása is van. Amikor az erdélyi fejedelem és lengyel király Báthory István unokaöccsét, a későbbi erdélyi fejedelmet, Báthory Andrást 1583-ban Rómában XIII. Gergely pápa bíborossá avatta, az ünnepi szentmisén a pápai énekkar is szerepelt, amelynek élén Palestrina állt. Az ékes latinsággal szónokló és zenekedvelő Báthory András – aki maga is kiválóan játszott virginálon – megnyerte az akkor 60 éves Palestrina rokonszenvét, aki ötszólamú motettáinak V. könyvét neki ajánlotta. Az ebben szereplő érett, elmélyült mű, a kétrészes Laetus Hyperboream („A Báthoryak dicsérete”) szövege több helyen is utal a Báthoryak hírnevére. Palestrinának ez az egyetlen dicsőítő éneke, melyet korának élő személyeiről írt. Báthory András először Rómában halott a kórusművet, majd Lengyelországban, illetve 1599-ben a gyulafehérvári fejedelmi palotában is előadatta az ottani híres énekkarral.

Palestrina kórusműveinek átszellemlősége, méltóságteljes, a szöveg szavait követő kifejezésmódja, műveinek

Kocsis Ildikó: A lőcsei fehér asszony

könnyen és jól énekelhető szólamai már életében is népszerűvé tették művészetét, s halála után elismertsége még tovább növekedett. A *vox humana* diadalát, az *a cappella*, azaz a hangszerkíséret nélküli kórusirodalom csúcspontját képezi 106 miséje, mintegy 300 motettája, számtalan offertórium, litániája, lamentációja és himnusza. Néhány világi témájú madrigálját Gianetto álnéven írta. Stílusának világos harmóniavilága, kiegyensúlyozott szólamvezetése, szigorú szerkesztéstechnikai szabályoknak megfelelő kompozíciós tökéletessége iskolát teremtett, amelyet Palestrina-stílus néven ma is tanítanak, elsősorban a kiváló dán zenetudós, Knud Jeppesen: Ellenpont c. könyve alapján.

RADICS ÉVA

GYERMEKNEVELÉS

BRUNSZVIK TERÉZ SZELLEMI HAGYATÉKA

250 évvel ezelőtt született Brunszvik Teréz (1775–1861), a magyar óvodai nevelés megalapítója, a magyar nőnevelés kezdeményezője, a 19. század első felének egyik legkiemelkedőbb magyar nőalakja. Tevékenysége a reformkor eszmevilágához kapcsolódik és a magyar nemzeti megújulás folyamatának része. Írásunkban rá emlékezünk születésének e jelentős évfordulóján.

Brunszvik Teréz a Habsburg Birodalom egyik legnagyobb politikai és társadalmi átalakulásokat hozó korszakában élt. A 18–19. század fordulóján a felvilágosodás eszméi és a romantika szelleme határozták meg a közéletet. A magyar reformkor, amely Széchenyi István fellépésével kapott lendületet, a nemzet gazdasági, kulturális és társadalmi modernizációját tűzte zászlajára. E korszak eszméi – haladás, közjó, népművelés – mind jelen vannak Brunszvik Teréz életművében.

Brunszvik Teréz felmenői apai ágon németajkú császári hivatalnokok voltak. A grófi címet és vele a martonvásári birtokot Teréz nagyapja, id. Brunszvik Antal kapta Mária Teréziától. A Brunszvikok Martonvásáron, a törökök kiűzése után üresen maradt területen virágzó földművelést valósítottak meg, valamint templomot és kastélyt építettek. A család 1786-tól a kastélyban lakott. Teréz apja, ifj. Gróf Brunszvik Antal, nagy műveltségű ember, zene-, irodalom- és tudományrajongó volt. Anyja, Anna Seeberg bárónő, erdélyi szász származású, elszegényedett nemesi család sarja, jó gazdálkodó. Teréz testvérei Josefin, Ferenc és Karolin.

Terézt apja hatására olyan nemes esz-

mények tartották lázban, mint a szabadság, a nevelés, a tudásvágy, az embereken segítség vágya. Sokoldalúan tehetséges, idegen nyelveket beszélő, tájékozott, olvasott, művelt nő volt. Húgával, Josefinnel, zongoratudásuk tökéletesítésére 1799-ben Ludwig von Beethoventől vettek órákat Bécsben. Ezzel kezdődött el az életre szóló barátság a Brunszvik család és Beethoven között. Beethoven egy Terézhez írt levelében Terézt a legjobb, legnemesebb emberek közé sorolta. „*A halhatatlan kedveshez*” (1812) címzett leveleit pedig Teréz húgához, Josefínhez írta. Brunszvik Ferenc, a kastély és a birtok örököse, jó barátja és mecénása volt Beethovennek.

Teréz fiatalon kapcsolatba került Bécs és Pest-Buda értelmiségi köreivel, majd neves európai reformpedagógusokkal. A „nevelés évszázada”-nak eszméi és húga gyermekeinek nevelése egyre inkább megnövelték pedagógiai érdeklődését. Tapasztalatait Friedrich Fröbel (1782–1852) német, majd Heinrich Pestalozzi (1746–1827) svájci reformpedagógusnál szerezte. Pestalozzi nevelési eszméi találoztak saját meggyőződésével. Ő is úgy vélte, hogy a kisgyermekkor nevelés döntően befolyásolja a személyiség fejlődését. A gyermekeket nem kis felnőttekként kell kezelni, hanem nevelésüket az életkori sajátosságokhoz igazodva kell végezni. További alapelvek pl. a szeretetteljes, játékos, büntetés nélküli nevelés, a tevékenység általi tanulás, az alkotásra nevelés, a gyermeki öntevékenység kibontakoztatása, az erős anya – gyermek kapcsolat, a nép szolgálata tanítással. „*A nép szolgálatát Pestalozzi ültette a lelkembe.*” – írta Teréz. Ismereteinek gyarapítá-

sához hozzájárult továbbá egy angliai „Angyalkert”, azaz óvoda meglátogatása, ami tovább erősítette elkötelezettségét a nép gyermekei iránt.

Életének a közjó szolgálatába állítását 1809-ben, itáliai utazása során határozta el. Itt különleges lelki élményt élt át: „égi üzenetet” kapott. Ennek hatására „újja-született” és erős elhivatottság alakult ki benne: a magyar nép és az emberiség nemesebbé tétele nevelés által, saját vagyona feláldozásával. Visszaemlékezéseiben így írja le átalakulását: „*Ember lettem...Vége az alvajáró létezésnek, az ostoba gyermekornak, az egyszerű ösztönéletnek.*” „*Mint a nép nevelője, a hazának akarom szentelni az életemet.*”

Ebben a szellemben alapította meg 1828. június 1-én „Angyalkert” néven Közép-Európa első óvoda-iskoláját Budán, anyja Mikó u. 8. sz. alatti házában, saját vagyona felhasználásával. Ez volt az első olyan intézmény a Habsburg Birodalomban, ahol a kisgyermekek nevelése tudatos pedagógiai elvek szerint történt. Az alapítás évében decemberben már karácsonyfa is állt a Mikó utcai óvodában. Egyes feltételezések szerint Brunszvik Teréz állította az első karácsonyfát Magyarországon.

Mindezekon kívül iskolákat is alapított, árvaházakat és jótékonyági egyleteket támogatott, valamint kidolgozta egy nőnevelő intézet koncepcióját. Meggyőződése volt, hogy az igényes gyermeknevelés és az egyenjogúság érdekében művelt és erkölcsös anyákra van szükség, akik a társadalom fejlődésének fontos szereplői.

Felkérésekre számos óvoda megalapításához adott tanácsokat Európa-szerte.

„*Egy darab Európát vitt Nyugatra.*” – írták róla. „*Bécs minket, magyarokat utánzott.*” – jegyezte. Írásaiban is kifejtette pedagógiai nézeteit. A gyermeknevelést a nemzet jövője szempontjából kulcskérdésnek tekintette, és azt vallotta, hogy a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésének egyik legfontosabb eszköze a korai nevelés. A reformkor nagyjai, Kossuth, Széchenyi és Wesselényi is támogatták az óvoda-alapítást.

Életének utolsó évtizedeiben visszavonultan, de továbbra is aktívan dolgozott a nevelés ügyén. Kortársai bizonyos körökben nagy tisztelet övezte, „*női Széchenyi*”-nek és „*a legnagyobb magyar honleány*”-nak nevezték, de nem kapta meg a tetteihez méltó elismerést. Brunszvik Teréz és Széchenyi István egyaránt a nemzet felemelkedését tartották szem előtt, és hittek abban, hogy a haladás záloga a művelt, felelős polgárság kialakulása.

Brunszvik Teréz 1861. szeptember 23-án hunyt el. Tevékenységének maradandó hatása lett. Óvodája példát mutatott és európai mozgalmat indított el. Nőiskolája utat nyitott a női szerepvállalásnak a hazai oktatásban. Szellemi öröksége arra figyelmeztet, hogy a nevelés, a tanulás és művelődés egyetemessége, valamint a szolidaritás a nemzeti fejlődés alapjaihoz tartoznak. „*A nevelés teszi az embert és az embert a hazát.*” – vallotta.

Születésének 250. évfordulóján ország-szerte és a határon kívül előadásokon és tanulmányokban dolgozzák fel a szakemberek jelentős életművét. Sírhelyét a Nemzeti Sírkert részévé nyilvánították.

LIPÓCZI - CSABAI SAROLTA

Hogyan lett a lengyel–magyar barátságból lengyel–magyar helyzet?

Lengyelországban először 14 éves korban jártam, egy kedves krakkói család meghívására. Egy hónapot töltöttem ebben a csodálatos városban és környékén: megismerkedtem a lengyel vendégszeretettel és mentalitással, valamint olyan történelmi eseményekkel is, amelyekről az akkori magyar tankönyvek nem számoltak be. Például azzal a ténnyel, hogy amikor 1939. szeptember 1-jén a német hadsereg megtámadta Lengyelországot, 17 nappal később a szovjet hadsereg is bevonult keletről. A bekerített 100–120 ezer lengyel katona és civil az akkor még közös lengyel–magyar határon keresztül menekült Magyarországon át nyugatra. A magyar kormány Teleki Pál vezetésével megtagadta a német katonai vezetés kérését a határ lezárására, és kijelentette: „Magyarország nem vesz részt a lengyel becsület lemészárlásában.”

1956-ban a lengyel nép kiállt a magyarok mellett: a nagyvárosok utcáin sorban álltak az emberek véradásra, a lakosság gyógyszer, élelmiszert és pénzt gyűjtött. Folyamatosan indultak a vérplazmát és gyógyszerket szállító repülőgépek Budapestre.

A hatvanas években, a tanév befejezése után sok fiatal indult el Lengyelország felé autóstoppal. Bár az akkori zsebpénz legfeljebb két napra volt elég, mégis egy hónappal később tértek haza, tele élménnyel és új kapcsolatokkal. Aki meghallotta a magyar szót, vagy meglátta az út szélén lobogtatott kis magyar zászlót, azonnal befogadta a vendéget néhány napra.

A nyolcvanas évek elején Lengyelországban zavargások, sztrájkok törtek ki, meg alakult a Szolidaritás mozgalom. Az akkori magyarországi vezetés sajnos alávaló húzással próbálta megakadályozni a lengyel eszmék áterjedését: a propaganda lengyel viccek tömkelegét és egyéb hazugságokat találta ki és terjesztette az újságokban, rádióban mint pl. lengyelek azért sztrájkolnak mert lusták dolgozni, volt a szlogen. Ennek hatása még évek múltán is észrevehető volt.

A magyar és a lengyel értelmiség – írók, művészek, zenészek – földalatti kapcsolatokat építettek ki. Az elhallgatott valóságot szamizdat kiadványokban tették közzé. A titkosrendőrség figyelte minden lépésüket, bevonta útlevelüket, leveleiket eltüntette a postaforgalomból, és sokuk beutazását is megakadályozta Magyarországra vagy Lengyelországba.

A kilencvenes évek végétől felgyorsultak a két ország egymás közötti kapcsolatai. Beindult a turizmus, intenzív üzleti és kulturális kapcsolatok alakultak ki.

Mára Lengyelország gazdasági és katonai értelemben is jelentős európai hatalommá vált, és egyre több elemző szerint várható, hogy hamarosan a G7 államai közé is bekerülhet. Az ország évente mintegy 200 milliárd zlotyt – körülbelül 4,3 milliárd Eurot – fordít fegyverkezésre. Ennek azonban negatív következménye is van: háttérbe szorult az egészségügy és több más civil szakterület fejlesztése.

A magyar és a lengyel kormány Ukrajnával kapcsolatos álláspontja élesen eltér egymástól. Míg a magyar kormány több kérdésben Ukrajna-ellenes retorikát alkalmaz, Lengyelország továbbra is támogatja az ukrán védekezést. Részben lengyel forrásokból finanszírozzák a harctéri kommunikáció szempontjából kulcsfontosságú Starlink műholdas internetet, és jelentős mértékben adnak át fegyvereket és más hadieszközöket is.

A külföldi nagyvállalatok sorra jelentik be új beruházásaikat Lengyelországban: az Intel, a Microsoft és több mesterséges intelligenciára specializálódott technológiai cég is aktívan jelen van. Ennek a jövő szempontjából különösen nagy a jelentősége, hiszen a hamisított videók és online tartalmak már most is elárasztják a régió internetes és médiaközegeit. Újabb fenyegetést jelentenek az MI/AI manipulálására irányuló módszerek, például a „prompt injection”, a tanítóadatok mérgezése, az algoritmikus manipuláció és más, naponta megjelenő technikák, amelyek közül többet Oroszország is fejleszt és alkalmaz.

Az Európai Unió a jogállamisági aggályokra hivatkozva 137 milliárd euró kifizetését tartotta vissza, azonban 2024-től a zárolást feloldotta, és az összeg nagy része már megérkezett Lengyelországba.

A lengyel fél ugyanakkor ellenséges lépésként értékelte Magyarország döntését az European Peace Facility (EPF) kifizetéseinek blokkolásáról, különösen azt az 500 millió eurót illetően, amely az Ukrajnának átadott lengyel fegyverek kompenzációjaként járt volna.

A két ország kapcsolata tovább romlott, amikor Magyarország menedékjogot biztosított Marcin Romanowskinak, a volt lengyel igazságügyi miniszterhelyettesnek, amit Radosław Sikorski külügyminiszter barátságtalan lépésnek minősítette. A Polsatnews-ban nov. 13-án azt nyilatkozta: „példátlan, hogy egy igazságügyi miniszter az igazságszolgáltatás elől menekül”, és úgy fogalmazott: „a hazafiak a szuverenitásról beszélnek, de amikor szembe kell nézniük döntéseik következményeivel, elszaladnak. Ez képmutatás. A mondás, miszerint minél többet beszélnek a hazafiságról, annál többet lopnak, itt teljes mértékben érvényes.”

Válaszlépésként, a lengyel külügyminisztérium határozatlan időre hazarendelte nagykövetét Budapestről – ilyen lépés eddig még nem történt a két ország történetében.

Magyarországra menekült Zbigniew Ziobro volt igazságügyminiszter is, aki ellen a lengyel ügyészség 26 vádpontot fogalmazott meg. Ezek között szerepelnek az Igazságügyi Alap pénzeszközeivel való állítólagos visszaélések, valamint a Pegasus kémsoftver bevetése több politikus – köztük Donald Tusk – és mintegy 500 más személy ellen. A megfigyelés állítólag éveken át zajlott. A lengyel hatóságok mindkét volt politikus útlevelét bevonták.

A Jarosław Kaczyński vezette PiS és a magyar kormány másként ítéli meg ezeket az ügyeket: szerintük a lengyel igazságszolgáltatás nem független, és a két volt politikus politikai indíttatású eljárások és börtön fenyegetné.

Az újonnan megválasztott köztársasági elnök, Karol Nawrocki több kérdésben konfliktusba került a kormánnyal. Mivel vétőjoga van, több törvényjavaslatot nem ír alá, és blokkolja a Belbiztonsági Ügynökség és a Katonai Elhárító Szolgálat több mint száz tisztjének előléptetését, valamint 46 bíró kinevezését. A Lengyel Alkotmánybíróság 2009. május 20-án hozott döntése szerint az államfőnek a kormány döntéseit figyelembe véve kell képviselnie az országot; nem rendelkezik kizárólagos, korlátlan hatalommal.

Nawrockit sokan „kemény figurának” írják le: jó bokszolónak tartják, és több beszámoló szerint 2009-ben részt vett az úgy-

nevezett „Ustawka” nevű, előre megszervezett futballhuligán-verekedésben a Lechia Gdańsk és a Lech Poznań szurkolói között, amelyet ő „nemes, férfias harcoknak” nevezett. A politikában is konfrontatív stílust követ, és megnyilvánulásaiából többen arra következtetnek, hogy célja elnöki rendszer kialakítása.

Lengyelországban mindkét nagy politikai tábor oroszellenes, ami ritka közös pont a belső megosztottság mellett.

Sikorski külügyminiszter szerint Ukrajna esetleges összeomlása után Lengyelország lehet a következő célpont. Úgy véli, hogy az ország már most is háborúban áll – ha nem is teljes értelemben –, amit az orosz kibertámadások drasztikus növekedése is jelez. Fokozni kell a létfontosságú infrastruktúra és az energiaellátás védelmét. Jelenleg 400–500 önkéntes fészüli át folyamatosan az infrastruktúra környezetét. A kibertérben és a szabotázscelemek területeén már zajlik a konfliktus – ezt bizonyítja a Varsó és Lublin közötti vasúti sínek felrobbantása is.

Lengyelekkel folytatott magánbeszélgetések alapján sokan nem hisznek az Oroszországgal folytatott béketárgyalások sikerében, mivel az orosz fél korábban többször megsértette a vállalt kötelezettségeit.

EMLÉKEZÉS

Pozsony méltón emlékezett

A Magyar Tudományos Akadémia, illetve elődje a Magyar Tudós Társaság megalapítása Pozsonyhoz kötődik, hiszen Széchenyi István itt jelentette be, hogy birtokainak egy évi jövedelmét olyan tudós társaság megalapítására ajánlja fel, amely a tudomány, a magyar nyelv, a fejlődés, a haladás szolgálatát biztosítja. A budapesti Széchenyi Társaság a felvidéki Szövetség a Közös Célokért társulással közösen pontosan azon a napon, november 3-án rendezett nagyszabású konferenciát, ünnepi megemlékezést Pozsonyban, amikor 200 évvel ezelőtt Széchenyi István gróf felajánlásának köszönhetően megindult a Tudós Társaság szervezése, amely működését 1830-ban kezdhette meg. Akkor felajánlásához több arisztokrata társult, így jött össze az az összeg, amely az anyagi alapot képezhette. Minderről is megemlékeztek a pozsonyi konferencián. Szemereki Zoltán a társaság elnöke és Gubik László a Magyar Szövetség elnöke köszöntőjét követték az előadások, amelyek a reformkort, Széchenyi személyét, az anyanyelv megőrzésének szükségességét és Jókai munkásságát érintették, tekintettel arra, hogy idén emlékezünk meg a nagy regényíró születésének 200. évfordulójáról. Mindhárom előadó, Pelyach István, Nyíri Péter és Szilágyi Márton előadásával lekötötte a legsikeresebb magyarországi egyetem tanáraitól és hallgatóiból, valamint a komáromi Selye János gimnázium diákjaiból verbuválódott hallgatóságot.

Ugyancsak a Magyar Tudományos Akadémia megalapításának 200. évfordulója alkalmából szerveztek konferenciát az egykori magyar országgyűlések helyszínén, a mai Egyetemi Könyvtár épületében. A rendezvényt közösen szervezte a Magyar Tudományos Akadémia és a Szlovák Tudományos Akadémia, ezzel is hangsúlyozva a magyar és szlovák kapcsolatok szükségességét a tudományosság, valamint a szakmai tapasztalatok kölcsönös átadása érdekében. Az esemény szervezésében a Szlovákiai Ma-

Az 1994-es Budapesti Memorandum értelmében Ukrajna lemondott teljes nukleáris arzenáljáról a függetlenségét, szuverenitását és területi épségét garantáló ígéretéért cserébe – és ezután mi történt?

Hírek szerint decemberben a V4-ek elnökei Magyarországon fognak találkozni, amelyen Nawrocki elnök is részt vesz. A lengyel újságok pártállástól függően eltérően ítélik meg a látogatást, ugyanakkor pozitívan értékelik a két ország közti közeledést. Amennyiben Nawrocki találkozik a Magyarországra menekült volt igazságügyi miniszterrel és helyettesével, úgy vélik, hogy ilyen lépés legitimálná a menekülésüket. Sikorski külügyminiszter a Szejmben figyelmeztette Nawrockit, hogy olyan országba utazik, „amelynek kormánya egyszerre a leginkább ukránellenes és a leginkább oroszpartí az Unióban”. Javasolta továbbá, hogy Nawrocki kérje a magyar vétó visszavonását a kétmilliárd zloty kifizetésével kapcsolatban a Lengyel Hadsereg Modernizációs Alapja számára.

Magyarország és Lengyelország polgárai higgadtságot várnak el vezetőiktől, hiszen egy esetleges háború kitörése esetén ismét nagy szükség lenne a lengyel–magyar barátságra.

OLSZEWSKI ÁGNES

gyar Akadémiai Tanács oroszlánrészt vállalt. Freund Tamás, a MTA elnöke beszédében Széchenyi Istvánt idézte, akinek híres mondása ma is érvényes: „A tudományos emberfők mennyisége jelenti a nemzet igazi hatalmát.” Ugyanakkor méltatta a szlovákiai magyar egyetemek, tudományos műhelyek és a magyarországi egyetemek közötti gyümölcsöző együttműködést. Martin Venhart, a Szlovák Tudományos Akadémia elnöke, Mészáros András, az SZMAT elnöke és valamennyi előadó korunk legegésőbb tudományos problémáiról, azok megoldási lehetőségeiről értekezett. Nem tértek ki a tudományosságot érintő politikai támadások megtárgyalása elől sem. Mindezekkel együtt azonban megállapították, hogy az együttműködést folytatni kell abban a szellemben, ahogy az alapítók annak idején, 200 évvel ezelőtt meghatározták, bízva benne, hogy a jelen tudósainak eredményei nyomán lesz jövője mindkét ország tudományos akadémijának.

Az évfordulóhoz kapcsolódóan a 39. Pozsonyi Városi Kulturális Napok keretében G. Kovács László történész, műfordító a Csemadok pozsonyi székházában tartott előadást Széchenyi István és Pozsony kapcsolatáról. Az előadás elsősorban a Magyar Tudományos Akadémia megalapítására fókuszált, de részletezte a grófnak a koronázó városhoz való kötődését is. Széchenyi szívesen és sokat járt Pozsonyban, több lakóhelye is volt itt, és szenvedélyes túrázóként járta a Ligetet, a Malomvölgyet, a Vaskutacska ösvényeit. Élénken emléklődött a színházi előadások iránt is, és itt ismerte meg későbbi feleségét, aki akkor még férjes asszony volt, de a szerelem szikrája már fellobbant közöttük. Pozsony pedig neki köszönheti a Kaszinó megalapítását is, és abban az időben ez lett a termékeny viták, a közösségi élet színtere.

Örömmel állapíthatjuk meg, hogy az emlékezés, a múlt tisztelete jelen van az egykori koronázó városban.

BM

1956 EMLÉKEZETE

A vidék fegyveres ellenállása

A Mecseki Szabadságharcos Csoport

1956 novemberében, amikor a tülerővel szemben elbukott a szabadságharc, a pécsi és környékbeli forradalmárok egy népes csoportja elhatározta, hogy tovább folytatja a harcot a Mecsekben. A szovjet megszállással szemben a fegyveres ellenállás mellett döntöttek, azonban tisztában voltak azzal, hogy a páncélozott járművekkel és tűzérséggel megerősített szovjet csapatokkal, valamint a már szerveződő pécsi és komlói honvéd karhatalom alakulataival szemben csak az erdők rejtekéből vívott „partizánharc” lehet sikeres. Miután a gyülekező fegyveres szabadságharcosok népesebb, de szervezetlen és rendezetlen csoportjait a szovjet erőfölény összenyomta a Mecsek déli lejtőin, az ellenállás egyik legfontosabb bázisává a járművel nehezen megközelíthető Vágotpuszta települése és közvetlen környéke vált. Rövidesen megalakult a „Mecseki Szabadságharcos Csoport”, akiket napjainkban helytelenül, már a Kádár-korszakban elterjedt, eredetileg gúnyos „Mecseki Láthatatlanok” elnevezéssel illették. A szovjet térnyeréssel egyidejűleg a mecseki ellenállás tagjai visszahúzódtak a hegyek közé, célkitűzéseiket mégis meghatározták: „1. Az Egyesült Nemzetek küszöbönálló és várt kedvező döntéséig kitartani, utána Pécs városát elfoglalni és a kormány által a világ közvéleménye elé terjesztett semlegességi nyilatkozatot végrehajtani. 2. Felvenni az összeköttetést a Mecsek területén feltehetőleg működő más csoportokkal és a dunántúli ellenállási erőkkel. 3. Kíméletlen gerillaharcra megcáfolni a Kádár-féle szovjet bábkormány hírvetését, amely szerint „minden rendben, a nyugalom teljes és az (ún.) ellenforradalom fel van számolva.”

A csoport november 7-től tartózkodott Vágotpusztán és az időt kihasználva megkezdtek a katonai tapasztalatokkal nem rendelkező ellenállók kiképzését. A sza-

badságharcosok összlétszáma elérhette a 340 főt, de a pontos számot nem lehet megállapítani, hiszen voltak, akik időközben lemorzsolódtak és otthagyták az ellenállást, míg mások csak később csatlakoztak. Közülük mindösszesen 20–25 fő volt korábban hivatásos katona és csak egy fő volt tiszt. A nem katonaviselteket igyekeztek legalább elméleti szinten felkészíteni a harc alatt tanúsítandó magatartásra és a rendelkezésükre álló lőfegyverek kezelésére. Felszerelésüket a Magyar Néphadseregben rendszeresített, szovjet tervezésű és korábban a két világháborúban használt eszközök alkották, azonban nem biztos, hogy mindenkinek jutott lőfegyver. Többségük egyszerű Moszin-Nagant puskákkal és Tula Tokarjev pisztolyokkal rendelkezett, illetve volt még egy Maxim-géppuskájuk. Más sorozatlövő fegyverekkel is rendelkeztek, mintegy 25–27 darabbal, melyek között zömmel PPS géppisztolyok, illetve néhány darab DP–28 golyószóró szerepelhetett a felszerelésükben. Lőszerük, kb. egy harci napra volt elegendő, illetve ezen felül rendelkeztek még ismeretlen darabszámú magyar 1942M nyeles kézigénnyel is.

A harc képes ellenállókat 6 szakaszba, egyenként 3 rajjal (kb. 40 fő/szakasz) szervezték, melyeket a parancsnokság közvetlenül irányított. A parancsnokság a parancsnokból, helyetteséből és a munkájukat segítő parancsnoki törzsből állt. Létrehoztak egy különleges rajt 8 fővel páncélléküzdesre, egy egészségügyi részleget (egészségügyi tiszttel és 7–8 ápolónővel) és egy élelmezési részleget 10 fővel. Ruházatukat tekintve a többségnek polgári ruhája volt. A szakaszok elhelyezése, a védőállások kiépítése tükrözte a vágotpusztai védelemmel és az ellenség vélt támadási irányával kapcsolatos elképzeléseiket. A településtől észak- és délkeletre a hegyoldalokban állásokat építettek az ellenség támadásának megállítására.

Ezek az állások részben fedezték a település oldalait, de inkább a Vágotpusztától keletre húzódó völgyre néztek. A parancsnokságot, a „Józsó”, az „Angyal”, az „Ottó”, a „László” szakaszokat, illetve a csoport egyetlen géppuskáját is itt, az „Ottó” szakasz védősávjában állították fel. Ezzel tulajdonképpen egy tűzsákot hoztak létre, ahol az ellenálló csoport tűzfegyvereinek jelentős része a tőle keletre elnyúló völgyet lőtte. A legkisebb létszámú „Sándor” és „Karcsi” szakaszok, a vonatrészleggel együtt a védelem második vonalába kerültek, a település nyugati oldalára. Bár az ellenállóknak minden égtáj felé voltak 1–2 km-re kiküldött biztosító őrsük, Vágotpuszta keleti oldalát 4 szakasszal, a parancsnokság alakulataival, egyetlen géppuskájukkal, a hegyoldalokon kiépített állásokkal és az azokat megszálló ismeretlen nagyságú erőkkel tervezték megvédeni, míg a többi irányt csak 2 szakasz fedezte. A szakaszok elhelyezkedését indokolta, hogy Vágotpusztától 2 km-re keletre húzódik a Kaposvárt Péccsel összekötő főút, melyen mindvégig folyamatos mozgás volt tapasztalható a vonuló szovjet páncélos és gépesített alakulatok miatt, így érthető, hogy egy későbbi támadást is ebből az irányból várhattak.

Berendezkedésük után vállalkozásokat hajtottak végre, több-kevesebb sikerrel, míg végül ismertté vált a bűvőhelyük. November 11-én, hogy a várható támadást elkerüljék, elhatározták, hogy áttelepülnek a Kelet-Mecsek egy sokkal jobban védhető pontjára, Kisújbanyára. Az ellenállók egyetlen, katonai végzettséggel és tapasztalattal rendelkező tagja még aznap este elhagyta Vágotpusztát az „Ottó” szakasszal és egy felderítő rajjal előre ment. A csoport zömének, kb. 300 főnek másnap virradatkor kellett volna követnie a kiküldött egységeket, de az elvonulást megelőző készülődés elhúzódott, illetve a kiküldött biztosító tábori őrsöket

Deák Barnabás: Gábor Áron rézágúja

is idő előtt visszavonták. November 12-én délelőtt, még a zöm elvonulását megelőzően negyedórás előkészítő aknavetőtűz után ismeretlen létszámú szovjet csapatok keletről benyomultak a településre és megfutamították a szabadságharcosokat. Az erdőben a parancsnokoknak sikerült a csoport egy részét összeszedni és átvonulni velük Kisújbanyára. A támadás után két teljes szakasz eltűnt és mindösszesen kb. 150 fő érte el Kisújbanyát, ahol az előreküldött alakulatokkal együtt körülbelül 200 fős összlétszámmal tudtak számolni. Innen azért, hogy fegyvert és lőszert szerezzenek, egy komolyabb rajtaütést vezettek a pécsvárad rendőrség ellen, ami sikertelenül végződött. Utolsó felvonásként, mintegy feladva a szervezett ellenállás lehetőségét, maguk mögött hagyták Kisújbanyát, és november 15-én éjfél körül visszatértek Vágotpusztára, ahol rövid pihenőt tartottak.

A „Mecseki Szabadságharcos Csoport” maradványa november 16-án délelőtt hivatalosan is feloszlott. A nyugatra való menekülést 58 fő választotta, ők egyéni fegyverzetükkel, illetve egy golyószóróval indultak útnak Ausztria felé, majd végül Jugoszláviának fordulva lépték át a határt.

DÁVID FERENC

AUSZTRIAI MAGYAR TÖRTÉNET

Így szólítják cimborái, barátai, akikkel a vorarlbergi Klostertalban napi szinten érintkezik, vagy legalábbis közvetlen, személyes kapcsolatot tart. Nekem sokáig Őcsi volt, mert csendesén tüntető viselkedésével, kissé hadaró beszédével meg szöke hajával valahogyan elütött a többiektől, akik a „Pepolnyik” svédházából rendszeresen ájtartak a Richard Wagner strassei diákokthonba vagy inkább udvarába focizni, Innsbruckban. Azt meg igazán különösnek találtam benne, amikor egyik alkalommal elárulta, hogy tizenhárom évesen vágott neki a nagyvilágnak. Itt ugyan pontosítanom kellene, mert ha – mint mondja – 1944-ben született, akkor 12 éves volt 1956-ban. Valahányszor találkoztunk a későbbiekben, mindig furdalt a kíváncsiság, hogy többet, sokat megtudjak róla.

Legutóbb, de ennek is van már legalább jó fél éve, új eseményeket villantott fel életéből, azáltal is az érdekes emberek közé sorolva őt. Nem is zárkózott el, mikor feltártam neki, jó lenne, ha legalább kiadós beszélgetés erejéig elmondaná, milyen anyagból gyúrták és mivé gyalulta az élet.

„Félárvaként” csak 1956-ban tudta meg az Elekként ismert nagybácsitól, mikor Komáromba került, hogy ő tulajdonké-

Joschi és a magyar iskola

pen az apja. Ennek is megvolt a maga háborús oka, de inkább azt kell megjegyezni róla, hogy finom mechanikusként Erdélyben talált munkát a Csehországban, bányászcsaládból származó Kaiser, ahonnan Tatára költözött, miután lekéste a családját Németországba vivő vonatot. Innen Komárom következett, ahol magához vette addig különböző otthonokban nevelt fiát. Jóska feltehetőleg ott sajátíthatta el a trágár beszédet, ugyanis Innsbruckban (de később is) ez is egyik jellemző tulajdonsága volt.

Komáromban kegyetlen légkör fogadta az iskolában, ezért is élt a menekülés lehetőségével a forradalom leverése után. Győrig vonattal ment, ott pedig hasonzorúekhez csatlakozva negyven kilométer gyaloglás után lépte át a magyar-osztrák határt. A karintiai Millstattba került, ahol meg a magyar pap ministránst keresett. Jóska feltartotta mind a két kezét s ezáltal a pap bizalmába férkőzött. Meg is kérdezte tőle, akar-e magyar iskolába menni? Igénylő válaszára az iselsbergi magyar középiskolába került s maradt az ottani alsótagozat felszámolásáig, aminek következtében Innsbruckba helyezték át, ahol az ottani

Magyar Reálgymnázium tanulója lett, és le is tudott érettségizni, mielőtt ezt az iskolát is felszámolták 1963-ban.

Jóska mai fejjel is úgy emlékezik és összegezi: a menekült magyar gimnáziumban nevelődött igazán magyarrá. Magyarországot, a magyarságot és az anyanyelvet ma is nagyon fontosnak tartja. Ebben biztosan szerepe volt magyar érzelmű sváb édesanyjának is, aki meghagyta neki: maradjon meg magyarnak. 1966-ban felvette az osztrák állampolgárságot. Rákérdezve, minek tartja magát, határozottan vallja: osztrák magyarnak.

Egészen egyéni viszonyulás ez, már csak azért is, mert Jóska Bécsben 1972-ben elvégezve a geológia szakot, akadémikusként nem magyar munkakörben dolgozott nyugdíjazásáig. Ide tartozik annak említése is, hogy együtt tanultak a gimnáziumból ismert Kunz Ferenc barátjával, és mindketten mint mérnök geológusok bekapcsolódtak a Tauern út és az Arlberg-alagút építési munkálataiba 1972-1978 között. Az csak természetes volt, hogy munkahelyükön is mindig magyarul beszéltek egymással. Utána Ausztria mellett Né-

metországban, Olaszországban és Szaud-Arábiában is volt munkahelye (összesen hetet említ). Meghatározó volt számára, hogy 1994–2010 között a Tauern-alagút Részvénytársaság és az Osztrák Államvasutak alkalmazásában karbantartási alkalmazottként alagút szakértőként dolgozott, részt vett az Arlberg-vasútalagút felújításában. 66 évesen ment nyugdíjba, de azóta is élénken bent van lakóhelye társasági életében. Egyebek között túrákat szervez (névjegyén olvasható a „geotour”, a hegyek mellett több alkalommal Magyarországra is, megismertetve osztrák barátaival szülőföldjét, ahonnan ébredező kamaszként távozott, de – bár kis korú lévén – még a magyar Vöröskereszt unszolására sem volt hajlandó visszatérni.

Jóskának nem okozott nehézséget a beilleszkedés, amit azzal magyaráz, hogy a különböző otthonokban megtanulta az alkalmazkodást, így doktorátusa ellenére nem különült el, hanem cimboraként (Kumpel) kezelte munkatársait. Biztosan ez a közvetlenség is tette őt – melleleg hegyimenőként is – rokonszenvenné, kedvelté.

Mintegy ráadásként említi, összekötő kapocsnak tekinti s ezért nagyon fontos számára a Bécsi Napló. Készítette: DEÁK ERNŐ

Jut eszembe...

Lacival fél évszázada találkoztam az Egyetemi Könyvtárban. Még nem tudtam, hogy ír, ő sem, hogy én teologizálok. Beszélgettünk. Ő beszámolt zalai kalandjáról. Ott, egy faluban, a helyi kisebbség (többség?) épp' rágyújtotta a kultúrházat, ahol Laci rendelkezett. Nem csoda, hogy a svéd akadémia is beszállt segíteni a csökött kánnak, s egy Hazáját és Világát gyűlölő író jutalmazott Nobellal. Csak azértis. 9 éve nem jött össze, nem volt elég bűne Lacinak, a díjat egy fél-írastudatlan beat-énekes kapta. (Ott ültem a Líra-könyvesboltban, éppen gyulai Boldogasszony Ódák kötetemmel számoltam el. Mondok, megveszem a legújabb K.L.-t, ha nyer. Hát, várnom kellett még rá! Igaz, minden könyvét olvastam rögtön megjelenése után.)

Lacinak a távolkeleti regényei (Urgai fogoly, Seibo, Északról hegy stb.) megalapozták világhírnevét. Bekósálta ezért a nagy díjért az egész világot, Berlinton Sanghajig, Dubrovniktól Pilisszentlászlóig. S ne feledjük: New Yorkig (ahol, nota bene, már élt 60-asként az ösztöndíj-osztók alaposan megalázták. A portás rászólt: nem mehet ki, csak a nap végén a könyvtárból. Laci jogosan kárpálódott: azt hitte, ilyen csak a hitleri téboly idején dívott). Helyesen gratulált a „gyulai írónak” Orbán, mire K.L. orrára koppintott: sohase lesz a híve!

Apukám Vár utcai szabóműhelyébe én soha be nem hatoltam. Finnyásan sportoltam (atletizáltam) meg stréber-tanultam (irodalmi országdíj). Annál inkább Laci. A szomszéd utcáról, térről (Gróza) beültek apám kétségedes, vendéglátó (román pap, Magdu Evor atyjafia) szentélyébe, a románváros szélén-szívében. A Háromszög kocsma szomszédságában, Irimiás és Herbály városfertály-territóriumán. Meg is emlékezett egész hasábon a Népszabadságban anno Krasznahorkai. Sajnálkozva, hogy kihalt Gyulából a régi, nemes Simonyi-ízű ódon város. Hol van Turai bácsi? – csattant fel a hangja. Akinél minden bölcsesség terítékre került. Egyebekben még Angelus Silesius is. No, én mint közeli le származott, tanúsíthatom, apukám ugyan világbölcs volt (tőle ered, családi berkekből, kibúvóként a „majdnem hasonló” zseniális axiómája, ami teljességgel eredeti id. Turai-filozofikum.) De újságon (mégpedig a Népújságon) kívül nem olvasott soha mást, viszont folyamatosan rádiót hallgatott s okult vendégei vita-purparlájából. Csodálkozom, hogy Lacit nem érintette szívéen rokona, Magdu Evor Lucián zseni-költő-filmrendező sorsa (fivére, Géza felesége volt Magdu Délia), akinek édesapjával a román templomban én heteken át firtattam, írtam fia (a Makk-rendező, csak magyarul író költő) öngyilkos tragédiáját, a bolsevizmus nagyobb dicsőségére!

De rögvést a Sántántangó megjelenése után évben meg is hívtam író-olvasó találkozóra Lászlót, a DUTÉP ezer fős munkásszállójába, ahol akkoriban minden voltam. Egy locspocs-esős délután érkezett, s míg besétáltunk, megbeszéltük a tennivalóink. Én próbáltam világirodalmilag helyre tenni, Thomas Bernhard szomszédságában. Laci nemigen harapott erre, pedig még a kitartó őszi eső is Bernhardot idézte. A könyvtárunkba 6-7 építőmunkás tette tisztelétét, a beszélgetőpartner szerepét, természetszerűleg én vállaltam. Már nemigen emlékszem az egész párbeszédre, mindezenetre volt egy pont, ahol az alkotó kikelt a kényelmesen, papucsban elheverő

szállólakók ellen. Maguk csak hét közben dolgoznak, de nekem nincs pihenőnap. Ha maguk földhöz vágják a fándlit, én nem tehetem ezt a tollal. Egész hétvégén töröm a fejem, mit is írhatok, s ha szerencsém van, megtalálom a fonalat. Ilyenkor a honorárium egy normál-havi fizetést tett ki. De megérte, pláne így utólag. Még hazafelé battyogva is áztató eső verte az utakat, olyasféle hangulatot keltve, mint Tarr Béla vonatkozó mozija. Akkoriban a sikeres szerző szülővárosában is fellépett tudtommal, de később megromlott a viszony a tényleges és az ideális Gyula között. Így hát az utóbbi évtizedekben vajmi ritkán bukkant fel Krasznahorkai, pláne, hogy családtagjai is elhaláloztak itt és ezidőt.

Két évig egy iskolába jártunk, húgom végig, négy évig vele egy osztályba. Ott hon feszt azt hallottam: a Turai Erzsi meg a Krasznahorkai Laci a legjobb minden tárgyból az osztályban. Húgom színésznőnek készült, László ezt hevesen ellenezte, mert ő beat-zenésznek. Úgy emlékszik rá Erzsi, hogy a Szanazugban csépli a zeneszerszámot álmélkodó leány-gyűrűben. Pedig akkor még messze volt Bob Dylan-tól. A középiskolai felvételinél döbrentek meg az osztálytársai. Az éltanuló ugyanis nem gimnáziumba pályázott, hanem haloványabb mezőgazdasági technikumban tűnt el. Ekkoriban én sem követhettem figyelemmel. Két osztálytársammal haverkodott, a Gróza-parki szomszédjaival, Ke-rekessel meg Pánikkal. Én meg el voltam foglalva három megyére szóló atlétikai karrieremmel meg kilátástalan vers-próbálkozásaimmal. Akkoriban, s egészen első regényéig, dunsztom se volt, mire való, mire képes ez a Krasznahorkai. Leginkább neves jogászra vagy keresett mérnökre gyanakodhattunk, az íróságot még csak nem is pedzettük. Pedig Laci már gőzerővel gyűjtötte anyagait, a regény-témákat.

Krasznahorkai szinte elviselhetetlen szépségével tűnt fel gyerekkorában (s ezt meg is örizte máig). Égbolt-tiszta magasba hasító, reflektorozó ametiszt szempár. Végtelen magasból leolvadó orca. Laza mozdulatok. Zavarba ejtő, a tanáraikban is zavart keltő arisztokratikus nemtörődömség. Kész kis Esterházy. Én – hogy ki ne felejtssem magamat – gyereksapatban kóboroltam (a Galamb utcaiban), birkóztam, horgásztam, harcoltam. K. sohase vegyült közénk, bár – amint említettem – 100 méterre lakott a Vár túloldalán. Kisgyerekként magam is szépszemű voltam, mindig megállították szüleimet a járókelők: micsoda világító szemek. Csakhogy az én szemeim elsavósodtak, K.-é maradt tündöklő. Szerintem ez a szem-arcjellem tükröződik regényei csúcspontjában. Ebbe szeret bele Susan Sonntag, s anynyi külföldi hódolója.

Pulcherrissimus. Istenről vallotta, deklarálta a középkor, hogy szép, sőt a lehető legszebb. Aztán később elfelejtették ezt az epitetont. Maradt az igaz, jó, tökéletes. A szép elmaradt. Nem méltó, hogy Istenben gyönyörködjünk, élvezkedjünk. Noha elvileg tudjuk, hogy Isten a legszebb. Ágostonnál egyik legfőbb attribútuma még az, hogy pulcherissimus, legszebb. Ma óhatatlanul gyanakodva sziszletünk a pap-prédikátorra, ha Isten szépségét dicséri. Holmi helyi fruskára hasonlítunk. Na most K. – kommunizmus! – sohase járt hittanra. Tehát ugyanúgy nem hallott Isten szépségéről, mint mi hittanosok sem. De bennünk hiányként legalább ásított (mint ama inas)

Isten hiánya. K.L.-ben máig az Isten terjedelme kimerül egy közelebből nem részletezhető hiány-komplexusban. Nem ismert rá az Atyában az ő-szépségre, pedig egész életművében ezt a határtalan össziséget járta körül. És – néha – sikerült rátapintania.

Sikamlós téma következik. Krasznahorkai és a zsidóság. Mentségemre szolgál, hogy Laci vetette fel – legnagyobb megrökönyödésemre – néhány éve egy New yorki Paris Newsben (vagy miben?). Hogy tudniillik ő félig-meddig (meddig) zsidó lenne. No most, nálunk, a mucsai világvárosban, Gyulán, semmiféle antiszemitizmus nem volt. Legalábbis én sohasem hallottam egy pikírt megjegyzést sem. Volt két osztálytársunk más-más osztályban, Hermann Tamás és Jordán Ibolya. Mindkettőt értékeltük. Tamást éles eszéért. Ibolyát formás szépségéért. De K.L. zsidósága soha fel se merült. Pedig apja évtizedekig apukámnál rendelte öltönyeit, maga is rendszeresen bejárt a műhelybe. Honnan merült hát fel ez a New yorki önvallomás? Nos, Mihályi Molnár Lász-

ló felvidéki CSEMADOK-költő utánajárt az eredetileg Korin-család múltjának. (Bátyja haláláig Korin Gézaként publikált.) A Korinok, számszerűsítik, tótkomlósi tótok, udvariasabban szlovákok. Persze nem tetőtől talpig. Tetőtől talpig „csiszta” magyarok. M.M., László barátja (nem a fenti Mihályi) korábbi vallomás szerint K.L. sok mindent elkövetett a Nobel-díj érdekében. (Főként regényeket írt.) És Nobel-díjra vágyakozni jó dolog. Csak az a bökkenő, hogy nagyfene kívánságában megfelelkezik az ember édes Hazájáról, s az egész Világgal együtt egyetlen katasztrofális gikszernek tekinti, egy nemlétező Isten átetsző villámtréfájának. 96-ban akkoriban megjelent Magyar metafizikámat elküldtem Pilisszentlászlóra Lászlónak. Nem tudom, beletekintett-e? De ha bele, gyorsan el kellett felejtetnie. E 100-fejezetes bölcséleti műben ugyanis ahhoz adtam példákat, ötleteket, gondolat-futamokat, miként tudjuk ősi, szépséges anyanyelvünkön a világegyetem lényegét, Isten titkát megosztani...

TURAI KAMIL

SCHWEDENPLATZI BESZÉLGETÉSEK

Egy bőrröndnyi könyv és történet

Az Ausztriai Magyar Kutatóintézet őszi, immár hetedik alkalommal megrendezett *Schwedenplatzi beszélgetésének* vendége október 14-én **Vámos Miklós író**, forgatókönyvíró, televíziós műsorvezető volt. Vámos egy bőrröndnyi könyvvel és megannyi történettel érkezett a bécsi helyszínre, ahol teltház és nagy érdeklődés fogadta.

Az est címe, **„Tollseprű, azaz szellemi nagytakarítás”**, az író legújabb, *Karcsú Könyvek* sorozatban megjelent kötetére utalt. Vámos Miklós nemcsak íróként, hanem televíziós műsorvezetőként is ismert, és bár televíziós karrierje már több mint két évtizede véget ért, olvasói között még mindig akadnak, akik nosztalgiaival emlékeznek vissza műsoraira, sőt, néha azt is javasolják neki, kit hívjon meg a műsorába.

Esterházy-díj és alkotóház:

Egy közös ügy

Az est házigazdája, Lendvai Zsóka, aktuális hírrel indította a beszélgetést: az első Esterházy Irodalmi Díjat nemrégiben Darvasi László kapta meg háromkötetes *Nean-dervölgyiek* című regényéért. Vámos Miklós a díj kapcsán megosztotta a közönséggel azt a történetet, hogyan sikerült elérnie az önkormányzatnál, hogy Esterházy egykori otthona, ahol a család 60 éven át élt, alkotóházzá alakuljon. A projektben olyan neves írók is partnerei voltak, mint Dragomán György és Daniel Kehlmann. Az alkotóház felújítása már megkezdődött, és októberben az első svájci író vendég is megérkezett.

Az írói pálya kezdetei és korszakai

Vámos Miklós irodalmi pályafutása korán kezdődött: négyévesen már kijelentette, hogy „író vagyok”. Első publikációja 19 éves korában jelent meg az *Új Írás* című folyóiratban. Fiatalon, rövidnadrágos újoncként csatlakozott a Hungária Kávéház irodalmi köréhez, ahol olyan legendás írók társaságában találta magát, mint Karinthy, Örkény, Déry, Ottlik vagy Mándy Iván.

Vámos szerint az írói pálya is korszakokra osztható, akárcsak az emberi élet. Az „írói gyerekkorban” a főhős még egyidős az íróval, a „kamaszkorban” már megjelennek idősebb karakterek is a főszereplő mellett, míg a „felnőttkorban” az író bármilyen sze-

replőt képes megformálni. Az „írói aggkor” pedig akkor kezdődik, amikor az író elkezd újraírni azt, amit már egyszer megírt.

Az írás szeretete és a siker mértéke

Vámos Miklós számára az írás nem csupán hivatás, hanem szenvedély is. Az írás folyamata – a töltőtoll siklása a papíron, a kézzel való írás – számára különleges élményt jelent. Úgy véli, az íráshoz vezető út az olvasáson keresztül vezet: naponta elolvas egy könyvet, és csak akkor ül le írni, ha már pontosan tudja, mit szeretne papírra vetni. Általában két órát szán az írásra egy nap, amelynek eredménye általában egy megírt oldal.

A siker mértékét nem csupán példányszámokban vagy anyagiakban méri. Számára a valódi siker az, ha a saját írói képességeinek megfelelően a lehető legjobban tud valamit megírni. Azt, hogy egy témából valóban írás lesz, az dönti el, hogy egyrészt úgy érzi, olvasói kevesebbek lennének a mű létrejötté nélkül, másrészt pedig szerelmesnek kell lennie az adott témába.

Az írói örökség és a kívülállóság

Vámos Miklós számára az írás egyfajta morális tartozás lerovása. Úgy gondolja, eddigi pályafutása során a legfontosabb tartozásait már lerótta. Ezt példázza talán legismertebb regénye, az *Apák könyve* is, amely több generáción átívelő apák történetét meséli el – részben azért, mert ő maga keveset tudott saját édesapjáról.

Bár Vámos Miklós könyveit sokan olvasák és szeretik, a díjak elkerülték. Az író elmondása szerint mindig is kívülállónak érezte magát az irodalmi életben, mivel nem barátkozott azokkal, „akikkel kellett volna”. Számára a legfontosabb az idő, amelyet a lehető legjobban szeret kihasználni – legyen szó írásról, olvasásról vagy az élet más területeiről.

Vámos Miklós finom humorral elmesélt történeteit szerette és nagy figyelemmel hallgatta a közönség. Az est végén a szerző könyvei pillanatok alatt gazdára találtak, és a dedikálás során a töltőtoll világoskék tintájának köszönhetően névre szóló, egyedi kötetekké váltak.

CSIRE MÁRTA

Tudománypolitika Magyarországon: múlt és jövő

A jelenlegi országos közoktatási, egészségügyi és gazdasági válság szempontjából felmerül a kérdés: milyen állapotban van most a magyar közoktatás-egyetemi oktatás? Milyen országos reform lenne indokolt a múlt eredményeit a jövő tudományos képzése érdekében hasznosítani?

Magyarország tudománypolitikai reformját Eötvös József alapozta meg 1867–1871 közötti minisztersége alatt, azonban felfogását már a reformkorban és 1848-ban is kifejtette, amikor a magyar egyetemi rendszer átalakításával foglalkozott. Elkészített egy kéziratot, „A magyar egyetem alapszabályai” címmel. Több gyakorlati újítást vezetett be az egyetemen. Találkozott az egyetem tanáraival és meghallgatta javaslataikat. Érvényesítette a magyar tannyelvet az egyetemen. Legfontosabb feladatának azonban az elemi iskolai rendszer létrehozását tartotta. Az 1848-as országgyűlésen hangoztatta meggyőződését a népnevelés szükséges bevezetéséről. Kijelentette: „Nevelés nélkül az egyenlőség semmi, nem egyéb, mint pusztaszó, a nevelés az, miáltal az alsó néposztálybeliek az állam által nekik adott jogok élvezetére képessé tétetnek.” Az elemi oktatás törvényjavaslatát 1848. július 24-én mutatta be az országgyűlésen. Alapelvei röviden: tan kötelezettség, ingyenes oktatás, a tananyag megállapítása. az oktatás és hitoktatás elválasztása, anyanyelvi oktatás. A képviselőház részletes vita után elfogadta törvényjavaslatát, a felsőház azonban nem.

Második minisztersége (1867–1871) kiemelkedő teljesítménye az elemi közoktatást bevezető törvény elkészítése és országgyűlési elfogadtatása volt. Minisztersége alatt fogalmazta meg felfogását az elemi oktatás és a tudományos képzés kapcsolatáról. Álláspontja szerint az elemi oktatás általános elterjedése jelentős hatást gyakorol a tudományok fejlesztésére. Az 1870-ben elkészített Jelentés a Népiskolai Közoktatás Állapotáról ezt az alapelvet így fejezte ki: „Teljesen meg vagyok tehát győződve, hogy a törvényhozásnak a közműveltség emelésére vonatkozó kötelességei között a népnevelés áll első helyen. A népnevelés elterjedése szükségképp maga után vonja a magasabb műveltséget s alig képzelhető, hogy ott, hol a nemzet zöme a műveltség egy bizonyos fokára emelkedett, a tudomány ne honosuljon meg.”

Az általa javasolt és elfogadott közoktatási rendszer elismerte hitfelekezetek, társulatok, egyének, községek és az állam jogát, hogy tanintézeteket alapítsanak és működtessenek, és biztosította a szülők jogát, hogy szabadon megválasszák gyermekeik oktatására az iskolát. A törvény biztosította ezeknek az intézményeknek autonómiáját, az oktatási rendszer szabad választását, a vallásszabadságot és az anyanyelvű oktatást. Ugyanakkor érvényesítette az 1848-i törvényjavaslat alapelveit: a tankötelezettséget 6–12 éves korig, az állam által megállapított kötelező tananyagot, az oktatás és hitoktatás elválasztását. Az iskolarendszer elemi és felsőbb népiskolákat, polgári iskolákat és tanítóképzőket vezetett be. Az oktatás szakszerű bevezetése érdekében Eötvös létrehozta a Néptanítók Lapja című hetilapot, amelyet minden tanító ingyen kapott és hét nyelven jelent meg. Minisztersége alatt több értekezletet tartott a középiskolai rendszer és az egyetemek törvényjavaslatainak elkészítésére. A műegyetem és a kolozsvári egyetem rendszere Eötvös elképzelése alapján valósult meg utódja, Trefort Ágoston irányításával. Mindkét egyetem fejlesztése

Eötvös József szemléletének és kezdeményezésének köszönhető.

Röviden kitérek a középiskolai rendszer kérdésére, mivel ez alapozta meg a felső oktatás tudománypolitika irányzatát. Eötvös eredeti elképzelése egy 9 osztályos középiskola, mely 6 osztályos reálgymnáziumból, 7 osztályos reáliskolából és 3 osztályos líceumból állt. A reálgymnázium feladata az általános műveltség elsajátítása. A líceum, melybe a belépés a gymnázium vagy reáliskola elvégzését követné, az egyetemi tanulmányokra való előkészítést végezn három különböző területen: jog, bölcsészet és természettudományok-orvoslás. Ez a megoldás eltörölné a gymnáziumi érettségi vizsgát és bevezetné az egyetemi felvételi vizsgát, mely sokkal hatékonyabban készítené fel a diákokat az egyetemre, mint a hagyományos érettségi. Ez a javaslat országos felháborodást és elutasítást váltott ki, tehát nem valósult meg. Ugyanakkor a hagyományos gymnázium több jelentős kérdést nem tudott megoldani, ezért volt szükség azokra a reformokra, melyeket Eötvös József kezdeményezett. Az Eötvös által javasolt rendszer nyilvánvalóan a természettudományi képzésre helyezte volna a hangsúlyt. Jelenleg a finnországi középiskolai rendszer ugyanezt az egyetemi előkészítést alkalmazza. Eötvös gyakorló gymnázium létesítését kezdeményezte, mely 1872-ben jött létre és jelenleg is mint a híres Mintagymnázium működik.

Röviden megemlítem két kiemelkedő reformpolitikus tevékenységét a tudománypolitika területén. Ezek Trefort Ágoston és Eötvös Loránd. Ők lényegében folytatták és végrehajtották az Eötvös programot az alapító halála, 1871 után. Trefort Ágoston 1872–1888 között volt Magyarország vallás- és közoktatási minisztere. Elsődleges feladatának a felsőoktatás és tudomány fejlesztését tartotta, tevékenysége rendkívüli hatékonysággal fejlesztette a felsőoktatási intézményeket, különösen az ő érdeme a magyarországi orvostudomány európai szintű megalapozása. Ebben kiváló támogatást, szakmai tanácsot kapott Markusovszky Lajostól, aki a kormányzat orvostudományi referense volt ebben a korszakban. Eötvös Lorándnak hasonló szerepe volt az országos középiskolai tanárképzés európai színvonalú megalapozásában, mely két intézmény létrehozásában valósult meg: a Matematikai és Fizikai Társulat és az Eötvös József Kollégium alapításában.

Az írásom elején feltett kérdésekre, tehát miképpen gyakorolhat hatást a múlt tudománypolitikája a jövőre, két szempontból válaszolok. Először ismertetem a múlt tudománypolitika hatását, szemléletét, nemzeti elkötelezettségét, egyesítő erejét. Másodszor javaslatot teszek azokra a reformokra, melyek szükségesek közoktatási és felsőoktatási rendszereink átalakítására.

Magyarország tudománypolitikáját a következő fogalmak alakították: hosszú távú koncepció, elkötelezettség a közoktatási-egyetemi rendszer fejlesztése érdekében, az európai tudományos tudatos értékekhez kapcsolódás, a tudományok művelése mint az ország nemzetközi értékelésének kritériuma. Rados Gusztáv műegyetemi tanár ezt a felfogást így fejezte ki 1911-ben: „a nemzetek politikai megítélése kulturális, művelődési, tudományos teljesítményektől függ, ezért az állam feladata a művelődés fejlesztése.” Trefort Ágoston 1881-ben soproni beszédében így foglalta össze miniszteri feladatát: „Eljárásom fő iránya a magyar cultura

előmozdítása a nyugati civilisatio ösvényén. Mint közoktatásügyi miniszter: öntudatosan mozdítom elő a tudományt, a szakismereteket s a művészetet, mert azok – ha nem kizárólagos, de mindenesetre hatalmas tényezői a modern államnak és társadalomnak.”

Javaslatom a szükséges reformpolitikai reformokra vonatkozik. Az első: országos vizsgálat a jelenleg létező közoktatási állapotokról Magyarországon. Ennek célja azoknak a hiányosságoknak megállapítása, melyek akadályozzák egyrészt hatékony magyar közoktatás működését, másrészt nem teljesítik a tanításban résztvevők együttműködését és képzettségét a jelenlegi globális átalakulásban. Ebben a rövid kommentárban nem tudok kitérni részletekre. Azonban felajánlok egy alapelveket kifejező célpontot. Ez így szól: A magyar közoktatás célja, hogy minden magyar állampolgár részére biztosítsa a teljes egyenlőséget a közoktatásban való részvételben, függetlenül életkorra, lakóhelyre, jövedelemre, anyanyelvre, származásra vagy nemre vonatkozóan.

Második javaslatom az országos vizsgálatban megállapított hiányosságok alapján elkészített reformterv. Ez pedig a következő kérdésekre vonatkozik: tanítóképzés, tanítók hiánya, tanulók megfelelő tanítása, foglalkoztatása, tanító épületek hiánya és minősége, kapcsolatrendszer tanítók, tanulók és szülők között, tanítási kapcsolatrendszer az elemi és középiskola között.

Harmadik javaslatom arra vonatkozik, az általános közoktatási rendszer fejlesztésén túl, milyen tudománypolitikai újítások lennének alkalmasak elsősorban a középiskolai és egyetemi oktatás és kutatás-területein. Az egyik javaslatom annak az egyetemi elő-

Koncz-Münich András: Idődoboz

készítő rendszernek bevezetése, mely több évtizede működik Finnországban és amelyet Eötvös József javasolt 1870-ben. Ennek alap gondolata 3 éves egyetemi előkészítő, három területen: jog, bölcsészet, természettudományok, mely 6 osztályos reálgymnáziumi végzettséget követne.

Negyedik javaslatom az egyetemi rendszerre vonatkozik. Helyszűke miatt csak két alapelvet említhetek. Az első: egyetemet az állam, az egyházak és tudományos intézetek alapíthatnak és működtethetnek. A második az egyetem alapelvei: Minden tantárgy kutatása és oktatása szabad tudományos kutatás és oktatás alapján lehetséges. Az egyetemi karok demokratikus alapelvek szerint működnek. Oktatók és hallgatók együttműködése a tudományos oktatás, kutatás és egyetemi döntések területein. Hallgatóknak szabadsága tanulmányaik kiválasztásában. A felsorolt jogokat az országgyűlésnek kellene külön törvényben jóváhagynia.

BÖDY PÁL

KÖZLEKEDÉSTÖRTÉNET

A 200 éves vasút bűvöletében

A gőzből ígéret, az acélból lehetőség és a sebességből szabadság lett, talán így aposztrofálhatnánk azt a dinamikus fejlődést, amely a technikában, földrajzi távolságban, nem utolsósorban megváltoztatta az idő fogalmát. A történet 1825-ben kezdődik, amikor Angliában elindult az első nyilvánosan, a nagy közönség által használt vonat. 1836-ban gyökeres változást indított be az Osztrák Császárságban, majd évtizedekkel később az Osztrák-Magyar Monarchiában, Salamon Mayer Rothschild (1774–1885) koncessziós kérelme. Ausztria ekkor kezdte építeni vasúti hálózatát, a birodalom különböző nemzetei először találkozhattak úgy, hogy a találkozást nem hetekig tartó utazás, hanem csupán egy pontosan induló szerelvény előzte meg. A sínek összekötötték Prágát Trieszttel, Bécsset Lembergellel, és mire a századforduló elérkezett, a Monarchia olyan volt, mint egy mechanikus szív, amelynek kamrái között a vonatok pumpálták az életet. A társadalmi politikai változások az idők folyamán nem befolyásolták a vasút gigantikus fejlődését. Mára a vasút erősíti a fenntartható gazdaságot és szolgálja a természetet mostani legkritikusabb pillanataiban. Ezt a fenomenális történetet a kezdettől napjainkig tárja szemünk elé a bécsi Technikai Múzeum aktuális kiállítása.

Az emberek szeme felcsillan, amikor felismerik a kicsi és nagy modellekben, hogy a vonat nem csupán közlekedési eszköz, hanem időkapu, kulturális társ

a modern világ megszületésében. A gőzmozdony prüsszöl, a kerekek harapdálják a síneket, életre kel lelki szemünk előtt a pályaudvarok pezsgő élete, nyüzsgése, a bábéli nyelvezavar, megszakítva az induló és az érkező vonatokat jelző sípszó vagy duda hangjaival. A látogatók mint ha nem is nézők lennének, hanem utazók, akik bármelyik pillanatban felszállhatnak egy időgőzbe burkolt szerelvényre. A nyelvek, amit az utazók beszélnek elégszán szemléltetik a nyelvben hagyott „vasúti lábnyomokat”. Néhány példa: az angolban *on the right track* vagyunk, németül úgy sietünk *es ist höchste Eisenbahn* és magyarul *fütyül a vonat, indul a bakterház*. A vasút nemcsak itt hagyott maradandó nyomot, hanem átalakította a mindennapok valóságát is: felgyorsult az ipari áruk és az élelmiszerek szállítása, új lehetőségek nyíltak a turizmus számára, és a posta, valamint a kommunikáció működése is alapvetően megváltozott. Mindez hosszú távon átformálta magát a társadalmat, hiszen a vasút tette lehetővé a távolságok és az idő új értelmezését.

A kiállítás élménye önmagában hordozza és új életre kelti minden tekintetben a vasút 200 éves történetét, a technika fejlődését, a sokszínű nyelveket és a kollektív emlékezetet.

Im Bann der Bahn – 200 Jahre Eisenbahn. Különkiállítás az Osztrák Államvasutakkal együttműködésben. Technisches Museum Wien, 2026. augusztus 2-ig

RUMPLER DIÁNA

SZERENCSÉS CSILLAGZAT ALATT

SZAKÁLY SÁNDOR 70 éves

Ilyen alkalmakra szokás összehordani mindazt, ami érdemleges és kellőképpen kidomborítja az ünnepest hős-tetteit. Szakály Sándor esetében a bőség szarujának zavarja környéke: mit írhatok róla, ami nem közhely, általánosan nem ismert. A hőstett kifejezés használata csak átvitt értelemben alkalmazható, mivel a történész hadtörténelemmel foglalkozott leginkább, amibe belefért főigazgatói állása is a VERITAS Kutató-intézet és Levéltár vezetésében.

Marad a személyes találkozások és kapcsolatok fejezete. Ezek kezdete Sándor elbeszélésére gondolva érthető, de mégis kicsit zavarba ejtő. Mint kolléga ismételt szöveg hozta fogadtatását részéről, amit tartózkodó bizalmatlanságnak nevezett. Már első alkalommal kibújt belőle a fenegyerek, akiknek nem tudtam elképzelni a diktatúrából ösztöndíjasként érkezőket. A népbírói értelemben vett háborús bűnösökként számon tartott személyek, mint kutatási alanyok említése meg még nagyobb óvatosságra intett: ez a fiatalember megbízással érkezett nyugatra.

Csak fokról fokra sikerült arra következtetnem: Szakály Sándor csakugyan fenegyerek. Mert meggyőző batorságával és őszinteségével. Ilyen személyek is adódtak a diktatúra ültetvényéből. Nem foglalkozott politikai kérdésekkel, de annál inkább belemélyedt a két világháború közti időszak, valamint a II. világ-

háború egyoldalúan kárhóztatott vagy agyonhallgatott kérdéseinek felderítésébe, és pedig személyi sikra lebontva.

Merészsége, alapos felkészültsége talán el is bizonytalanította a pályán, ami Bécs után különböző kitérőkhöz vezetett, de megszimatotha: mennyire csábítóan fontos a népszerűség, amit a TV-nél tapasztalt meg. Állítható, hogy akkor kapott szárnyra országos ismertsége. De csakis rá jellemzően Sándor nem kapta el magát, nem fölényeskedett, nem fennhéjázott, nem szelektálta barátait. Mikor pedig főigazgató lett, kis táblára felírva óvta magát a „színváltozástól”; mértéket tartva jegyezte Mikes Kelemen szavait: *Vagyok, aki voltam és leszek, aki vagyok.*

És a fenegyerek megküzdött a halállal. Igaz, sokan imádkoztak érte, és lehet, ez segített neki bajában a legtöbbet, pedig Sándor – tudtommal – nem sorolja magát az istenhívők táborába. Az újjászületés megtisztulással járt. Megtalálva párját Éva személyében, vállalta a kihívást, ami mégiscsak a fenegyerekre szabott próbatétel.

Barátként mit is kívánhat neki az útját figyelemmel kísérő, minthogy derekasan megállja helyét továbbra is. Deák Ferenc, Ferenc József ajánlata elől kitérve úgy nyilatkozott: beéri azzal, ha őfelsége majd úgy ítéli meg, Deák Ferenc becsületes ember volt.

-deák-

BÚCSÚZÁS

Pallai Péter
(1938–2025)

Az ötvenhatos fiatal magyar emigránsok többsége (akik inkább menekültek voltak, mint „disszidensek”) karriert csinált Nyugaton. Köztük volt Pallai Péter, aki a LSE egyetem elvégzése után hat évig tanított a Sloane középiskolában, majd 1970-től a BBC magyar osztályán dolgozott, ahol a népszerű könnyűzenei részleget irányította. Ezeknek az éveknek későbbi eredménye volt Sárközi Mátyással együtt szerkesztett kitűnő, kevéssé ismert adatokban gazdag könyve, „A szabadság hullámhosszán. Az 1956-os magyar forradalom története a BBC

elmondásában” (Helikon kiadó, 2006). A rendszerváltás után Pallai sokat járt Budapesten, ahol 1996 és 99 között a BBC budapesti irodáját vezette, később pedig legtöbb idejét a magyar dzsesszkultúra közvetítésének szentelte. Ő hozta létre a Harmónia Jazzműhely Alapítványt, tanácsaival segítette a Hollán utcai jazzklubot, és nyugodtan mondhatjuk, ő lett a magyar dzsessz angliai apostola. Bár három gyermeke Angliában él. Pallai Péter Budapesten került agyvérzéssel kórházba és ott hunyt el október 28-án, 87 éves korában.

G.Gy.

Elhunyt Somogyi László

88. életében, 2025. október 28-án elhunyt Prof. Dr. Somogyi László, a délburgenlandi magyarság megbecsült személyisége. 1956-ban menekülteként került ki Ausztriába, a Grän-i (Tirol) Magyar Reál gimnáziumban érettségizett, a gráci Franz Karl Egyemen szerzett tanári

diplomát. További életét Oberschützen/Felsőlővön töltötte családjával, ahol az ottani középiskolában földrajz- és tornatanárként dolgozott. Könyvet írt a burgenlandi magyarságról, ami doktori értekezése témáját is képezte. A népzene mellett szenvedélye volt a sport.

2026/1. szám tartalmából

Svájci–magyar mozaik
Magyarok Norvégiában
A fertilitás demográfiai összefüggései
Cézanne, Monet, Renoir
Könyv Tóth Miklós 100. születésnapjára
Az egykori Bécsi–Magyar Egyházszociológiai Intézetéről
Világhírű lélekgyógyász, Dr. Máté Gábor
Fábián László: Évszak háttérrel
Venczel József szellemi hagyatéka

BEFEJEZETT JELEN

S. CSOMA JÁNOS ✚

Eljő a nap

Hullott körtéim
Szorgosan begyűjtöm
Kárba egy se vész
S eljő a nap hogy
Gondosan kifőzve
Áldott nedve kész
Délutánokként
Diófánk alatt
Amíg tart az ősz
Néhány jóbarát
Pálinkám kortyolva
Csendben elidőz.

KOVÁCS ATTILA ISTVÁN

Fehérvári utca

óriási körtefa
az udvar közepén
mintegy emlékmű
az időnek

vastag ágai
évtizedek súlyát
hordták
szó nélkül

a mag
messziről jött
madár csőrében
vagy szél hátán

gyökeret eresztett
és maradt Itt
a viharok földjén

tavasszal
méhekkal
vándorolt
messzi tájakra

de a gyökér
itt kapaszkodott
mélyen a földbe
ahol minden elkezdődött

nyáron
árnyékat adott két kutyának
ősszel mézédés gyümölcsöt
a gazdának

télre üvegbe zárták
az emléket, hogy
hideg reggelen
idézzé fel a múlt ízét

de az
idő
nem kérdez
nem áll meg

egyik lába alatt
az enyészet
másik nyomán
új élet fakad

ágai kiszáradtak
a szél
csak tompán
zörget ki őket

nyolcvankét év
egy fa(élet)
most ott fekszik
kidöntve az udvaron

láncfűrész
sikít
darabokra szedi
az emlékezetet

de ha eljön a tél
parazsa még egyszer
átmelegíti
a jó emberek szívét.

Velünk vagy –
nem felejtünk!

Schmidt, S. Csoma János
(1942. december 7. – 2025. október 20.)

Fizikai léted arról tanúskodott, mennyire mindened volt az újságírás. Mikor a Bécsi Naplónál kötöttél ki (1983), Hannák Tibor azzal akart „elriasztani”, hogy nem tud fizetni az újság. Lenyűgöző volt erre válaszod, inkább te fizetsz az újságnak, csak írhasz bele. Aztán egészen bensőségesen gazdagodott vonzalmad. Nem csak rangos cikkek születtek kezéd alatt, hanem még a szövegjavítást is vállaltad, pedig rossz szemed nagyítót tett szükségessé az olvasáshoz. Profétáinak bizonyult kívánságod: az lesz nagy esemény, ha majd Budapestről tudósít a Bécsi Napló. Neked jutott ez a szerep, amikor jelentkeztél a Jurta színházból, elsőként az újság képviselőjében.

János, nagy részed van abban is, hogy szeretetközösséggé nemesült a Bécsi Napló szerkesztő-csapata. Ezért is csengettünk rád egy-egy szám előkészítésekor, elkészültek. Utoljára még ott-honodból jelentkeztél elemezve a legutóbbi számot, kiemelve melyik cikkek tetszettek neked. Aztán hozzátetted: két órával azelőtt hallottad, Nobel-díjat kapott Krasznahorkai László. Rajta volt szemed az irodalmon, az volt neked személyes birodalmad, amihez korábbi kapcsolataid mellett ott volt Ausztriába mentett, majd kecskeméti kertés házadban összezsúfolt könyvtárad.

Nagyon magányos lettél Franciska megbetegedése és csak néhány hónapja bekövetkezett halála után. Pedig – szoktad mondani – nagyokat beszélgetsz vele, hozzátéve a rád annyira jellemző megjegyzést: nem szokott válaszolni.

Tépelődöm és nem találok kiutat a vigasztalanságból. Az ellenérvek sem teszik számomra elfogadhatóvá elnémulásodat. Micsoda szadista feljebbvaló szabta ki ránk a pusztulást? Te most már talán tudod, meg különben is, mindennapi volt számodra „a halálközeli állapot”. Két agyvérzéssel, hozzá cukorbetegséggel sújtva mégsem hátráltál meg; kimért idődet kitöltötték a végeség érzetét keltő verseid. Nem ért meglepetésként a zuhanás, hiszen hosszú évek óta ezzel éltél. Már 1997-ben Késszülő számvetés-re készültél, 2011-ben eljutva a Lélekkikötőhöz (vagy -be?), 2022-ben pedig Utóéletem címmel tártad fel mintegy halottaskönyvként túljutásod útját.

Humorral, viccel leplezted belső világod gyászosságát, mert kifelé alig mutattad a szoruló hurkot nyakadon. Szinte minden akadályt véve mimelted a kedélyes lelkiállapot mosolygását. Mert nem fogadtad el a végességet, sokkal inkább a végtelenségre irányult lelki szemed. Tanulságul tártad fel emberi mi-voltod egyedi elesettségét, amiben viszont benne rejlik az egész emberiség.

Feltétlen hívó ember voltál, hittél az átmenetiségben. Csakis erre utal utolsó kurta beszélgetésünk, amikor bevallva, mennyire nehezedre esik a beszéd, arra kértél, ne hívjalak, majd te jelentkezel, ha jobban leszel... És én várok a társakkal, nem eresztve el körünkben.

A szerkesztőség nevében:
DEÁK ERNŐ

KULTÚRTÖRTÉNET

JÓKAI A JELENBEN

A Jókai emlékévkapcsán idén tavasszal a Kulturális és Innovációs Minisztérium körlevelet adott ki a magyarországi könyvtáraknak, amelyben az író kétszáz éves jubileuma alkalmából a méltó megemlékezést és a művei előtérbe állítását szorgalmazták. „Tekintettel Jókai Mórnak a magyar irodalomtörténetben betöltött kiemelkedő szerepére, illetve a munkásságán felnőtt generációk műveltségére tett felbecsülhetetlen és jótékony hatására, a Kulturális és Innovációs Minisztérium Jókai-polcok, vagy akár sarkok kialakítását szorgalmazza Magyarország könyvtáraiban és könyvtári szolgáltatóhelyein” – írták még idén márciusban. Egyes könyvtárak már a körlevelet megelőzően gondoskodtak Jókai sarokról, mások a minisztérium körlevelének hatására, míg egy részük annak ellenére sem. Kérdés, hogy van-e még aktualitása Jókainak kétszáz évvel a halála után akkor, amikor a kötelező olvasmányokon kívül gyakorlatilag nem, vagy alig olvasuk a műveit.

Az elmúlt 60 év olvasáskutatási eredményei alapján Jókai népszerűsége folyamatosan esett az olvasók körében. Ennek ellenére még a legutóbbi 2017-es és 2019-es országos reprezentatív mérés adatai között is kimutatható volt azoknak a válaszdadóknak a köre, akik vagy legkedveltebb, vagy a legutóbbi olvasmányuk szerzőjeként a 19. századi íróóriást nevezték meg. Az Országos Széchényi Könyvtár olvasáskutató műhelye, majd a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 1964-től kezdődően azonos szempontok szerint mérte az olvasói ízlést. Arra a kérdésre, hogy „Melyik az a könyv, amelyet (amelyeket) jelenleg olvas, (vagy ha most nem olvas) melyiket olvasta legutóbb?” 1964-ben a válaszdadók 16,2%-a Jókai regényt nevezett meg, amivel ő akkor messze a legolvasottabb szerző volt. 1985-ben 2,6%-os említéssel már a kor népszerű lektűr írója, Szilvási Lajos után csak a második lett, 2000-ben 1,9%-os említési aránnyal negyedik, 2005-ben 2,7%-kal harmadik, 2017-ben 2%-kal hatodik, míg 2019-ben kiszorult az első tízből. Az olvasói ízlés változásait jól mutatja, hogy a kérdés alapján 2000-es évek kutatásaiban már Dan Brown és Danielle Steel bizonyultak a legnépszerűbbnek a hazai felnőtt lakosság körében.

Némileg más szempontú kérdésfelvetéssel Jókai továbbra is Magyarország messze legnépszerűbb szerzőjének bizonyult. „Ki az Ön legkedvesebb írója?” – tették fel a kérdést a fent említett műhelyek kutatói 1984 és 2017 között. Jókai a 80-as évek közepén a válaszdadók 32,5%-ával, 2000-ben 16,2%-kal, 2005-ben 22,1%-kal, végül 2017-ben 12,7%-kal lett toronymagasan első a hazai reprezentatív mintában szereplő felnőttek körében. Az adatokat szemlélve tette fel akkor a kérdést egy online hírportál: „Még mindig Jókai?”

A döbbszert kérdés jogos. Ha a legutóbb olvasott szerzők listáját nézzük, akkor vajon a hétköznapi tapasztalataink alapján valószínűnek tűnik-e, hogy az olvasók nagyjából 2%-a Jókai regényt olvasott legutóbb. Vajon szözből két olvasó tényleg Jókai regényt tart-e a kezében jelenleg? Nem igazán. Ha nem, akkor miért mondhatja a válaszdadóink elsőprően magas aránya, hogy a 19. századi klasszikus a legkedvesebb írója? Meggyőződésem, hogy Jókait elsősorban azok ne-

Kozma Rozália: Jókai Mór

vezték meg legutóbb olvasott szerzőnek, akik nem szoktak rendszeresen olvasni. A kérdés nem tért ki ugyanis arra, hogy milyen időtávon kell gondolkodni a legutóbbi olvasmányon. Sokaknak valóban Jókai volt a legutóbbi olvasmányuk. Még a középiskolában... Azóta pedig ki tudja mennyi idő telt el. Aki nem nagyon vesz könyvet a kezébe, annak a legkedvesebb íróra vonatkozó kérdés is a „Mondj egy író, aki először eszedbe jut!” megfelelőjeként hangozhat.

Az általam vezetett szentendrei Hamvas Béla Pest Megyei Könyvtár használatából ugyan nem vonhatunk le következtetéseket a teljes hazai lakosság olvasási szokásaira, de a Jókai kölcsönzések nagyságrendjének a megbecsülésében segíthetnek az innen kapott adatok. 2015-ben a szentendrei könyvtárból évente összesen 134.000 könyvet kölcsönöztek, amelyből 167 volt Jókai mű, azaz a kölcsönzések mindössze 0,12%-a. 2025-re már a 142.000 kölcsönzött dokumentumból már csak 92, azaz csupán 0,06%. Ráadásul a kölcsönzések nagyjából 60%-a mindkét évben a kötelező olvasmányokból volt (Az aranyember, A köztívű ember fia, A nagyenyedi két fűzfa). A legkedveltebb író, vagy a legutóbb olvasott mű szerzőjétől ennél azért nagyobb számokat várnánk.

A gyerekek annak ellenére is csak nagyon kevesen olvassák Jókai Mór műveit, hogy azok szerepelnek a kötelező olvasmányok listáján. Fiatal olvasókkal való személyes beszélgetések és az olvasáskutatási adatok alapján is úgy tűnik, hogy még létezik egy nagyon szűk tizenéves olvasói réteg, akiknek öröme telik olyan klasszikus művekben, mint a Pál utcai fiúk vagy az Egri csillagok, de a köztívű ember fiainak és az Aranyembernek már gyakorlatilag nincs fiatal közönsége sem.

Akkor miért még mindig Jókai? Talán mert ő a magyar emberek közös műveltségének az egyik utolsó pillére? Ha író, akkor Jókai. Még mindig. Jókai személyes integráló erővel bír, akkor is, ha nem olvassuk. Egy mitikus alak, aki a fenti számok alapján úgy tűnik, hogy a legutóbbi évtizedekben már nem az általa leírt szavakkal, hanem azok közös emlékezetben való tovább élésével jelentett – vagy jelent még mindig – közös pontot a nemzet tagjainak. Kérdés, hogy meddig még, hiszen nem csak a kölcsönzések, hanem a legkedveltebb íróként, vagy legutóbb olvasott mű szerzőjeként való említések is csökkennek. Kell-e, illetve meddig kell hozzá ragaszkodnunk?

A legtöbb középiskolának továbbra

is fel van adva kötelezőnek Az aranyember, vagy A köztívű ember fia, annak ellenére, hogy egyre kevesebben olvasák valóban végig ezeket a műveket. Egyre világosabb, hogy Jókai Mór regényeinek a kötelező olvasmányok között tartása is sokkal inkább szól a kultusz ápolásáról, a nemzeti identitásról, a közös hagyomány folytatásának igényéről, mint a gyerekek olvasóvá neveléséről. Előbb vagy utóbb döntenünk kell abban a kérdésben, hogy továbbra is ragaszkodjunk-e hozzá. Ha kötelezőként, „a magyar íróként” nem lesz nekünk többé Jókai, lesz-e helyette más, aki képes ezt a szerepet betölteni? Vagy vele együtt elvesztünk majd valamit, egy közös pontot, ami nagyon fog hiányozni?

TÓTH MÁTÉ

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

„... **hogy magyarul írok, azt nem azért teszem, mert nemzetem iránti kötelességem kényszerít, hogy hű hazafi legyek – hanem azért, mert én olyan szép, kifejezésekben gazdag, mondataiban tökéletes, a gondolatokhoz odataláló nyelvet nem ismerem, mint a magyar. Miért is nem világnyelv? Ha ezt más nemzetek nagy szellemei tudnák! Hiszen magyar nyelven költeni olyan, mint a hegedűművésznek a Stradivarin játszani! – Miért nem beszéli ezt a művelt nagyvilág? – Sokszor kérdezem magamban, hát már az Isten a magyar nyelvet csak a saját gyönyörűségére teremtette?**”

Aki ezeket a sorokat írta, arra az íróra, a 200 éve született Jókai Móra emlékezik idén a magyar kultúra számos valóságos és másodlagos, légies (virtuális) „helyszíne”. Életműve – akár ragaszkodik valaki hozzá, akár hanyagolná – a magyar művelődésnek megkerülhetetlen részévé finomult és tömörült. Több, mint pusztán irodalom; egyképpen, jókaisan „vágott” és a hozzáértők megítélésében romantikusnak tekintett élet-szelet. (Pedig ő realistának nevezte egy helyen magát.) Hogyan lehet neki méltóképpen emléket állítani? – tették föl a kérdést különböző fórumok, irodalmi és közművelődési felületek. Egyik kiemelkedő tárgyköréből kiindulva Forró Ágnes (Szabadság, 2025.márc.15.) így tette fel a kérdést: „**Hogyan viszonyul a képzőművész-tanár a történelmi témákhoz, konkrétan az 1848–49-es forradalomhoz, valamint a reformkor személyiségeihez, most éppen Jókaihoz?**”

Az EMMÉ (Erdélyi Magyar Művészpedagógusok Egyesülete) felhívására számos erdélyi művészpedagógus (művész és gyakorló tanár) alkotott újat a Jókai-évforduló alkalmából. Kiindulópontjuk fontos mozzanata lehetett, ahogy egyik művével jelentkezett tanár megfogalmazta: „**Képzőművész-tanárként tapasztalom, hogy a diákok nemcsak történelemórán, irodalomórán tanulnak ezekről a történelmi és kultúrtörténeti eseményekről, hanem rajzórán is, amit vizuális formába öltünk, feldolgozunk.**” (M. Lovász Noémi)

A diákokkal való foglalkozáson túl emelkedve, a saját irodalmi emléke-

Booker-díj
Szalay Dávidnak

Munkatársunk, Bika Julianna már idei 4. számunkban megírta: „A Booker-díj döntőjébe jutott David Szalay magyar-angol írónak újabb lendületes, hipnotikus regénye jelent meg ez év márciusában. A címe Flesh, a Hús, magyar férfiról szól”.

A profetikusként tűnő megfogalmazás jövőben írt a mű sorsáról, így nem hat szenzációként, de annál hatékonyabb annak bejelentése, hogy öt jelölt közül Szalay Dávid Flesh c. regényének elismeréseként november 10-én Londonban ténylegesen átvehette az 50.000 font (57.000 €) értékű Booker-díjat. Ez az angol irodalmi díjak között a legrangosabb. A híres író évek óta Bécsben él.

ikre, élményeikre alapozva, számos, mintegy 40 alkotó vállalkozott Jókai-világképe, vagy annak egy vetülete képi formába öntésére. Egy második kiállítás *Idők/Timpuri/Times* címmel vonzotta magához a Torockói Nemzetközi Alkotótábor és Szimpózium két spatium képanyagával az *Egy az Isten* olvasóit és a tájképek kedvelőit. E két, Jókaira emlékeztető kínálatból állt össze a magyar regényírás legnagyobbját idéző, életműve előtt tisztelgő jelenlegi „mini-tárlat”.

A művészek élményeiből kibomló művek egy-egy helyszín, regény-motívum, emblematis Jókai-portré vonzásában születtek, mindenikben jelen van az asszociatív vonás, néhányban az absztrakció, néhányuk pedig regényeket összefogó élményvilágból szökött szárba. Jelen válogatás jelzésértékű: bemutatja, hogy így is meg lehet közelíteni – versenyszerű, fizikai országhatárokon kívüli környezetben, nemzetközi részvétellel – egy-egy jubileumot, egy (egyébként a kerek évfordulás íróitól magától sem idegen!) második művészeti műfaj eszközeivel – ez alkalommal Erdélyben.

Jókai egyébként megérdemelt világirodalmi elismerését, annál is inkább jelenlétét még mindig nem érte el. Pedig bestseller volt, és maradt. Utóéletének a legnagyobb hiányossága, hogy sajnos, csak a magyar nyelvterület filmrendezői fedezték fel. Igaz, többször is, meg-megújuló szemlélettel. És hiába műveinek fordításai és újrafordításai, mégis elsüllyednek a forgatókönyv-írás útvesztőiben, bugyraiban, pedig a kosztümös kategóriában ma is díjakra esélyesek (lennének) a nemzetközi szintén.

Valódi jelentőségére leginkább jóval fiatalabb tisztelője, Gárdonyi Géza érzett rá, mikor így fogalmazott, mi adja Jókai sajátosság fénykörét: „*Halhatatlan a halandók között.*” Mint tételt állította róla, emlékező írása bevezető mondatában. Ezt a magyar irodalom túlmutató, egyetemes emberséget sugárzó „mély-üzenetét” erősíti föl tolmácsolóinak, a képzőművészek műveinek nyelvén a látvány. Ezt erősíti a képesség ereje: emlékezőn, emlékeztetőn... és modernül.

LENGYEL FERENC

„ILONA” STÜBERL

Lassú búcsú után

Utószó egy nehéz pillanathoz, amely sehogyan sem könnyebb

Mi magyarok legendásan nem tudunk búcsúzni. Nem tudunk angolosan távozni. Fájdalmas és mégis szép, romantikus és nehéz – mi ilyenek vagyunk.

Búcsúzni azt jelenti, kicsit meghalni. Ez utóbbit nem tudjuk, hogy kell, talán csak akkor, ha majd oda jutunk és jól élünk az életünket. Nem tudjuk hogyan kell végleg búcsúzni. Hogyan kell abbahagyni, befejezni valamit. Elfogadni, hogy nincs tovább. Belátni, hogy elmúlt az idő, valaminek, ami sokat adott, nagyon fontos volt, vége kell legyen. Mert egyszer mindennek vége van.

A búcsúzás ilyenkor nehéz. Súlya, mélysége, szédítő beláthatatlansága van.

Talán könnyebb lenne úgy, mint a síelésnél, kicsit „trükközve”, hogy nem döntjük el előre, melyik lesz az utolsó lecsúszás, mert az mindig a legveszélyesebb.

Tehát itt is meg lehet(ne) próbálni, hogy úgy csinálunk, mintha nem is az utolsó találkozás lenne. Hátha akkor könnyebb. De aztán kiderül, az utolsó előtti, vagy az azelőtti is legalább olyan nehéz. Ha már tudjuk, hogy hamarosan itt a vége, akkor kikerülhetetlenül nehéz. De ennek a kiváltó oka is kizárólag a szeretet. Ezt kell felfedeznünk és megcsodálnunk e nehéz órákban...

Nem akarom dramatizálni a helyzetet, de valami végképp lezárul, a bécsi magyarság számára pótolhatatlan veszteséget jelent az Ilona Stüberl bezárása. Nem is egyszerűen csak az étterem maga, hanem az a családiasság, az a szeretet, amit ott tapasztaltunk. Az a többlet, ami nem az ételben, italban

volt, nem egyszerűen azok ízében vagy az adagok nagyságában és zamatában, hanem a hely szellemében, otthonosságában van... volt...

Immár múlt időben beszélhetünk róla, de szinte még jelen. Ezért nem könnyű írni, de lehet, sőt kell.

Senki sem nélkülözhetetlen, de mindenki pótolhatatlan.

A nélkülözést megszokjuk, az emlékeinkkel vigasztalódunk. De pótolni senkit nem tudunk és nem lehet, csak önmagával.

Meg kell tanulni együtt élni a ténnyel, hogy az Ilona Stüberl a múlté. De éppen ezért a miénk, és el nem vehető tőlünk. Legyünk ezért hálások...

Csendes novemberi délután estebédemet költöttem el ott.

Olyan volt, mint egy film – hosszú, lassú snittekkel, felerősödött zajokkal. Ez csak azoknak adatik meg, akik nagyra értékelnek egy személyt, egy kultikus helyet..., akik nemcsak együtt tudnak örvendezni is az örvendezőikkel, de együtt akarnak sírni a sírokkal... Nem csak ők voltak mások, hanem én is. Az a szó jutott eszembe többször, hogy siralomház – pedig nem akartam sírni. Látszólag minden olyan volt, mint máskor.

Miközben megszokott módon és megelégedettséggel evett mindenki, több körben beszélgettünk Máriával, kerülggettük a témát. Aztán elkerülhetetlené vált. Küzdöttünk a könnyeinkkel, miközben vigasztaltuk egymást. Ennek így kell lennie, tudjuk az észérveket. Valaminek be kell fejeződnie.

A pillanatban benne van a hamarosan előálló helyzet ismeretlen fájdalma, a hiány, ami már most belemar e jelenünkbe. De benne van a jövő és a remény, de kitörölhetetlenül a múlt is. Illetve ami abból értékes, maradandó... Az emberi kapcsolatok, baráti, meghitt pillanatok, együttérző beszélgetések, fájdalmas, de ragaszkodó búcsúzások, emlékezetes ölelések...

Egy vers sejlik fel bennem:

*Galambot fogtál és élsz
ha elrepül meghalsz
de ugye nem félsz?
Nem nyírod le a szárnyát?
Nem kötöd meg a lábát?
Hagyod hogy megpihenjen
a kezében
és megsimogatod
mielőtt elrepül. (Bálint Lea)*

Ilyen gyengéd szeretettel köszönjük meg Fodor Máriának az elmúlt évtizedek fáradhatatlan vendéglátását, aki lelke volt az étteremnek, hűséges hordozója a Somlai Ilonától és Mihálytól kapott örökségnek, szolgálója a bécsi magyar életnek.

Neki és Csapata minden tagjának kívánjuk, hogy amerre életük útja visz, tapasztaljanak hasonló örömeket, szeretetet, mint amilyeneket tőlük kaptunk.

És ha találkozunk – találkozzunk! – tudjunk a veszteség fájdalma nélkül örülni egymásnak.

Induljunk úgy, mintha bármikor visszajöhetnénk, az ajtóból hátrafordulva – mint oly sokszor – lazán, mosolyogva odakiáltva: Köszönünk még egyszer mindent!!! Sokak nevében: VARGA JÁNOS

Az utolsó Márton-napi libasült az „Ilonában” – Csuszától a libáig –

Toporogtunk a Bräunerstraßen, meg lehetőszen hideg novemberi délután volt, már sötétedett és mi reménykedtünk. Nem adjuk fel! Dideregve álltunk, makacsul arra vártunk, hátha kinyílik a kisvendéglő üveg ajtaja és akad számunkra hely. A párás ablakon áttűnt, hogy az emberek ugyan kicsit szorosan ülve, de jóízűen esznek, jól érzik magukat odabent. Futótűzként terjedt a hír az Ilona bezárásáról. Tényleg megszűnik az Ilona Stüberl? – komolyan? Ez azért tűnt hihetetlennek, mert ez az étterem az elmúlt 68 év alatt belegyökerezett Bécs gasztronómiai életébe. Hirtelen úgy éreztem, szeretném még egyszer utoljára végig enni az egész menüt, hogy velem maradjanak az ízek, az ott-hont idéző hangulatok, hogy legalább emlékeimben megőrizhessem őket. Mások is lehetnek ezzel így. Sokan ismerik és szeretik e patinás, komoly törzsvendegárdával rendelkező, az idők folyamán világszerte ismertté vált kisvendéglőt, amely találkahelyet adott rendszeresen az ötvenhatosoknak, valamint számtalan híresség betért ide.

Továbbra is várakoztunk dideregve, fagyos kezünket melegítve zsebünkben; csak még egyszer szülinapi libasültet enni Márton napján! Ha nem azt, akkor egy igazi házias pörköltet, székely- vagy töltöttkáposztát, töpörtyűs csuszát, jókai-bablevest, palacsintát; sorolhatnám

a gazdag menüt. Itt ugyanis mindvégig ragaszkodtak a hagyományos magyar konyhához, még ahhoz, amit Somlai Mihály és felesége Vayda Ilona elkezdtek, majd későbbi felesége Thiry Ilona és annak lánya Fodor Mária is folytatott magas színvonalon. Az utcai asztaloknál elhelyezett meleg plédok reményt keltettek bennünk, de a nagyon elfoglalt pincéreknek nem volt érkezésük kintre, amúgy meg az étel hamar lehűlné a hidegben. Nem könnyű egyensúlyozni a fogásokkal teli tányérokkal a szűk helyen, meglehetősen nagy a hangzavar, de sem a pincérek sem a vendégek nem veszítették el a türelmüket. A telefont felemelni sincs ideje a személyzetnek, nincs is értelme, hiszen a naptár már teljesen betelt a foglalásokkal. Felcsillant a szemünk. Mária kinézett az ajtón, s látván elszántságunkat, hogy a nyirkos hideg ellenére sem adjuk föl, szíve megesett rajtunk, felajánlott számunkra egy két foglalkozást megüresedő „macskaasztalt” pótszékekkel. Összehúztuk magunkat, szélesvállú barátnőnk könyvével az oldalamban, a fejünk fölé akasztott kabátjaink nyakszirtünkig lógtak, de így is, beszorulva a bejárati ajtó mellett a sarokban, nagyon boldogok és hálások voltunk Máriának. Teljesült a vágyunk, még utoljára itt fogyaszthattuk el a mártonnapi finom, ropogósra sült libát; nagyszerű

konyha, kiváló személyzet. Mária hozzáállását, szívből jövő rendkívüli vendégszeretetét jellemzi, hogy igazi jó házai pálinkával kedveskedett, és búcsúajándékról sem felejtkezett meg. Még a legnagyobb munkában és zsúfoltságban is volt mindenkire kedves szava. Nostalgizáltunk vele egy keveset, aztán Mária széttárta karját, „Nincs mit tenni, beleadtunk mindent, kemény évek voltak rengeteg munkával, elfáradtunk, de megérté.”

Nagyon megkedveltük a kisvendéglőt, nehéz elképzelni, hogy decembertől mindez már a múlté. Hiányozni fognak az ottani találkozók, a családias hangulat, nagyanyáink főztjének zamata, a szíves vendéglátás. Mindez Bécsben, magyarul.

Remélhetőleg majdan emléktábla megőrzi a híres magyar vendéglő nevét az utókornak.

ÁDÁM ÁGNES

Gefördert aus den Mitteln der Volksgruppenförderung des Bundeskanzleramtes

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 58.
Web: www.kozpontiszovetseg.at
<http://www.becsinaplo.eu>

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49

E-mail: becsi.naplo@gmail.com

Zweimonatsblatt der UngarInnen in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger:
Zentralverband Ungarischer Vereine u.
Organisationen in Österreich.
A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Bodó Barna (Temesvár), Csáky Pál (Pozsony), Czellar Judit (Genf), Gömöri György (London), Jánosi Zoltán (Budapest), Kovács István (Budapest), Kovátsné Németh Mária (Győr), T. Kovács Péter (Budapest), K. Lengyel Zsolt (Regensburg), Papp László (New York), Sárközi Mátyás (London), Szakály Sándor (Budapest), Zakar Péter (Szeged).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Fetes Kata, Kántás János, Lengyel Ferenc, Martos Péter, Másréti Kató Zoltán, Radics Éva, Veit Zita

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán
GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

MUNKATÁRSÁK:

Ádám Ágnes (Bécs/Budapest), Bölskey-Molnár Dávid (Bécs), Bika Julianna (USA), Birtalan Iván (Bécs/Budapest), B. Szabó Péter (Zürich), Csinta Samu (Koloszvár), Csire Márta (Bécs), Cs. Varga István (Eger), Fried István (Budapest), Katona András (Szeged), Keszég Kornél (Berlin), Máté László (Kassa), Nagymihály Zoltán (Budapest), Neszméri Tünde (Dunaújfalú), Paládi Renáta (Ungvár), Palágyi István (Prága), Reményi György (Grenoble), Rumpier Diána (Bécs), Tamási-Orosz János (Budapest), Tómosz Margareta (Szabadka), Varga Gabriella (Budapest), Margarete Wagner (Bécs), Zolcer János (Kisvárd)

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., IBAN: AT57201110000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 20,- Euro, Magyarországon 6300,- Ft, Nyugat-Európában 22,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euronak megfelelő összeg, Szerbiában: 1000 dinár, Szlovákiában egyes számok eladási ára: 1,50 Euro.

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Andrew ReKay, Oakland, CA
E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com
Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc.
San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd.
Oakland, CA 94602-1856

Angliában: Lindop Márta, Email: martalindop@hotmail.com, Co-op Bank 08 90 66 10436237

Hollandiában: Deuten-Makkai Réka
E-mail: federatio_hollandia@yahoo.com
Tel.: 0031 6 144 250 84
IBAN: NL81 INGB 0002304058

Kanadában: Pannonia Books Ltd., Toronto,
Magyarországon: Librotrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.

Németországban: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ringstrasse 16, D-63128 Dietzenbach

Svájcban: Ria Meszlényi, Basel,
E-mail: ria.meszlényi@gmail.com
Tel.: 061 331 11 38, Mobil: 076 468 05 20

PostFinance, Mária Balla Meszlényi, Konto-Nr.: 15-508825-5, IBAN: CH89 0900 0000 1550 8825 5, BIC: POFICHBEXXX

Svédországban: Szöllösi Antal, S-127 24
Skärholmen, Box 176. PlusGiro Nr.: 756987-4.

Szerbiában: Tómosz Margareta
E-mail: margareta.tomo@gmail.com

Szlovákiában: Benyák Mária
E-mail: mariabenyak@gmail.com

Névvel vagy betűjellel megjelent cikkekért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat (fájlokat) nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Druck: Monocopy Nyomda
H-9200 Mosonmagyaróvár, Juhar u. 16.